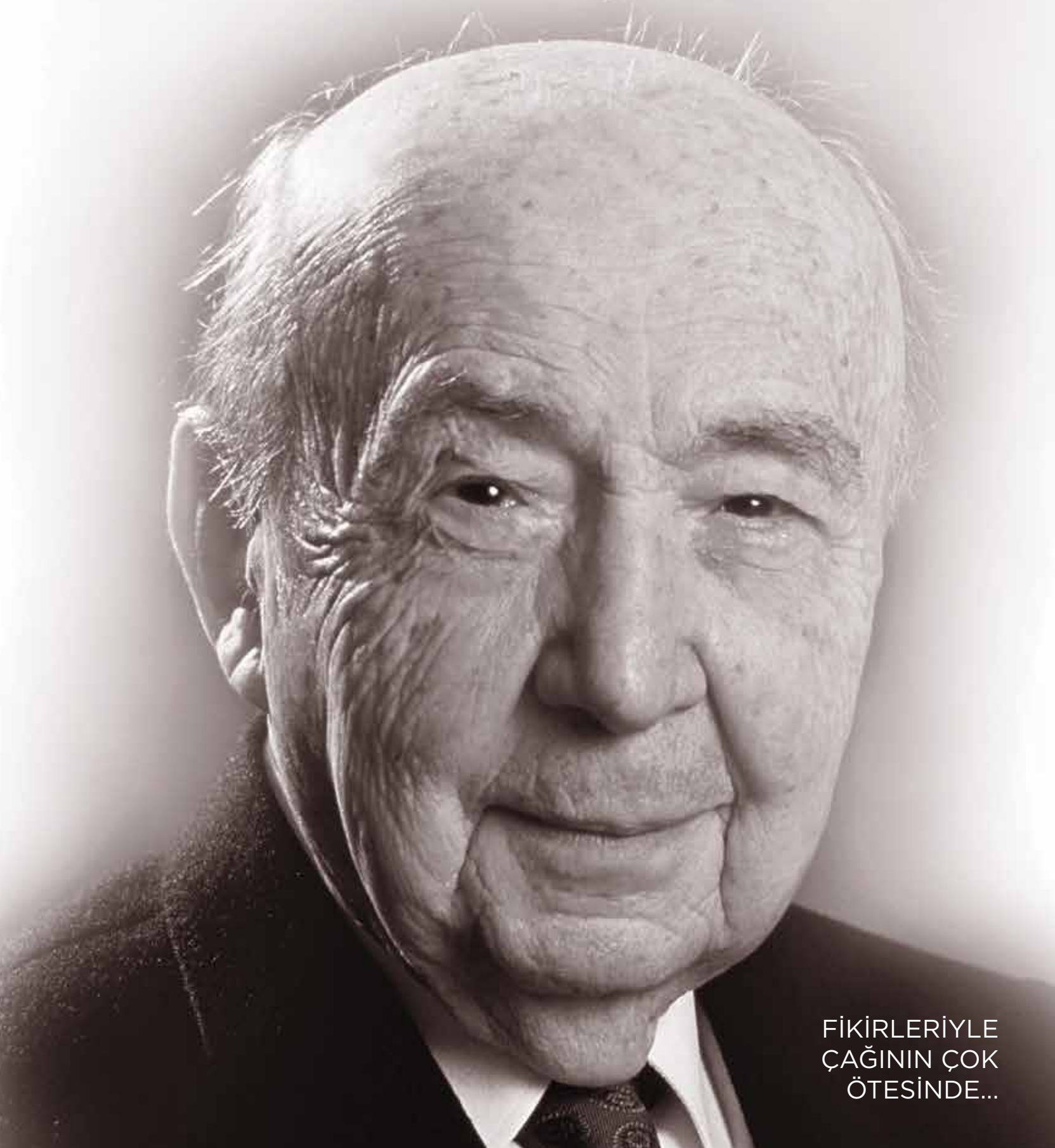

BizdenHaberler

ŞUBAT 2020
SAYI 480

 Koç

FİKİRLERİYLE
ÇAĞININ ÇOK
ÖTESİNDE...

ALEXIS GRITCHENKO

İSTANBUL YILLARI

07.02–10.05.2020

Salı–Pazar: 11.00–19.00 Uzun Cuma: 11.00–20.00 Ücretsiz giriş
İstiklal Caddesi No: 211 Beyoğlu 34433 İstanbul / www.meshher.org

'Bizden Haberler'in değerli okurları;

Kurucumuz merhum Vehbi Koç aramızdan ayrılalı 24 yıl oldu. Bizi ondan ayıran çeyrek yüzyıla yakın zamana rağmen; öncülüğü, vizyonu ve girişimciliği bize örnek olmaya devam ediyor. Miras bıraktığı değerler ise geleceğimize ışık tutuyor. Farklı bakış açısıyla "yapılamaz" denilenleri yaparak sadece Topluluğumuza değil, Türkiye ekonomisine de yön veren Vehbi Koç'u saygı ve rahmetle anıyoruz.

Dört yıl önce Topluluğumuz bünyesinde başlattığımız Dijital Dönüşüm Programı ile tüm şirketlerimizde yenilikçi, iş birliğine açık, müşteriye merkeze alan ve daha çevik bir kültür oluşturmayı hedefliyoruz. Topluluğumuza değer katan "dijital dönüşüm" uygulamalarımızı, bu yıl 50.'si gerçekleştirilen Davos Zirvesi kapsamında, dünyanın önde gelen şirketlerinin yöneticileriyle de paylaştık.

Faaliyet gösterdiğimiz sektörlerde iç pazarda daralmalar yaşansa da büyümemizi kararlılıkla sürdürüyoruz. Diğer yandan yurt dışı yatırımlarımıza ve iş geliştirme çabalarımıza da devam ediyor, çok kültürlü yapımızı genişletiyoruz. Bu çerçevede, orta gelir grubunun hızla yükseldiği ve büyüme potansiyeli yüksek ülkelere yatırımlarımızda öncelik veriyoruz. Bu ülkelerden Pakistan ve Bangladeş'te gerçekleştirdiğimiz önemli yatırımların en son halkası ise Hindistan'daki Voltbek beyaz eşya fabrikası oldu. İlk kez 10 yıl önceki ziyaretimizde ülkedeki büyüme potansiyelini keşfetmiş ve yatırım fırsatlarını düşünmeye başlamıştık. Bugün dünya ekonomisinde 5. sırada olan Hindistan'da bir beyaz eşya fabrikası açmanın gururunu taşıyoruz. Hindistan'ın Gujarat bölgesindeki fabrika açılışına dair detayları dergimizin ilerleyen sayfalarında okuyabilirsiniz.

İş dünyasının değişimi yönetebilecek yenilikçi görüş açılara sahip olmasında, akademisyenler ve özel sektör temsilcileri arasındaki iletişimin sürekliliği büyük bir önem

taşıyor. Türkiye'nin sürdürülebilir bir büyüme ortamında dengeli bir şekilde kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla hayata geçirilen Koç Üniversitesi-TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu (EAF), üniversiteler ve özel sektör arasındaki diyalogun ve işbirliğinin artırılmasında önemli çalışmalar yapıyor. Forumun direktörü Prof. Dr. Selva Demiralp'le yapılan röportaj bu anlamda değerli ipuçları içeriyor.

Sürdürülebilirlik sadece ekonomiyi değil, çevreyi ve toplumsal gelişimi de içine alan geniş bir alanı ve değerler sistemini kapsıyor. Bu yıl yeniden kaleme alınan Davos Manifestosu'nda da dikkat çekildiği gibi; artık şirketler tüm paydaşlarını kapsayacak şekilde evrensel hedeflere odaklanmak zorundalar. Çevre boyutunda, ülkemizi ve dünyamızı kuraklıktan korumaya dönük çağrılara daha çok kulak vermeliyiz. Gerek yok olan ormanlar gerekse azalan su kaynakları açısından gelecekte bizi bekleyen tehlikelerin detaylarını dergimizin ilerleyen sayfalarında bulabilirsiniz.

Yaşadığımız gezegen, küresel ısınmanın bir sonucu olarak kuraklıkla uğraşırken, ülkemiz depremlerle yaşamaya devam ediyor. Elazığ'da meydana gelen son sarsıntı bize deprem gerçeğini bir kez daha hatırlattı. Bu vesileyle depremde yaşamını yitiren vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralananlara acil şifalar diliyoruz. Ülkemize geçmiş olsun.

Sevgi ve saygılarımla,

Levent Çakıroğlu

BU

4

NELER OLDU

Levent Çakıroğlu:
"Uyum değil tam anlamıyla
bir dönüşüm şart"

Tüpraş yılın
"Yükselen Yıldız"ı oldu

Fiat, satış liderliğini itibar
ödülüyle taçlandırdı

Rahmi Koç Müzeleri'nden rekor:
25 yıla 1 milyon ziyaretçi

VİZYON

Bize bıraktığı eşsiz miras:
Farklılık, kararlılık ve cesaret

Küreselleşme yolculuğunda
Hindistan atağı

8

YAKIN PLAN

18

Prof. Dr. Selva Demiralp: "Büyümede
yüzde 5'lik ortalama hıza ulaşma
konusunda acele edilmemeli"

Çare, mutluluk ekonomisi mi?

SA-

PROFİL

28

Günde 25 litre su ile yaşamak

YI-40

KOLEKTİF

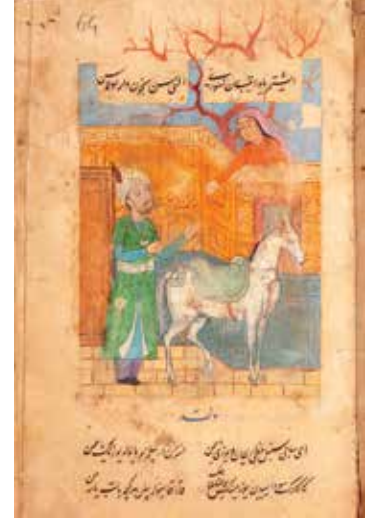
Çölleşmeye doğru: Sönmeyen yangınlar

44

MOLA

İnsanlığın hafızası: El yazmaları

32 DA

YAŞAM

Şehirlerden bilinmeyen öyküler

Stresle savaşmak ve onu yenmek mümkün!

“UYUM DEĞİL TAM ANLAMıyla BİR DÖNÜŞÜM ŞART”

BU YIL 50.'Sİ DÜZENLENEN DAVOS ZİRVESİ, “UYUMLU VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR DÜNYANIN TARAFLARI” ANA TEMASINDA GERÇEKLEŞTİRİLDİ. ZİRVE KAPSAMINDA ENDÜSTRİ 4.0 UYGULAMALARIYLA DÜNYAYA ÖNCÜLÜK EDEN ŞİRKETLERİN YÖNETİCİLERİNİ BULUŞTURAN BİR PANEL DE YAPILDI. KOÇ HOLDİNG CEO'SU LEVENT ÇAKIROĞLU, DÖRT YIL ÖNCE TOPLULUK BÜNYESİNDE BAŞLATILAN DİJİTAL DÖNÜŞÜM PROGRAMI'NI ANLATARAK DİJİTAL TEKNOLOJİLER KONUSUNDA “SADECE UYUM DEĞİL, TAM DÖNÜŞÜM ŞART” MESAJI VERDİ.

Her yıl Dünya Ekonomik Forumu tarafından gerçekleştirilen Davos Zirvesi, bu yıl 50. kez düzenlendi. 21-24 Ocak tarihlerinde dünyanın en etkili iş insanlarını, siyasetçilerini, sivil toplum kuruluşu temsilcilerini ve akademisyenlerini bir araya getiren forumun bu yılki ana teması “Uyumlu ve Sürdürülebilir Bir Dünyanın Tarafları” olarak belirlendi. “Sağlıklı Gelecek”, “Gezegen Nasıl Kurtulur?”, “Adil Ekonomi”, “İyilik için Teknoloji” başlıklarında oturumların yer aldığı zirvede Koç Holding CEO'su Levent Çakiroğlu, “Neden Milyonlarca İnsan 4. Endüstri Devrimi'nden Mahrum Kalabilir?” başlıklı panelde bir konuşma yaptı. Panelde Endüstri 4.0 alanındaki çalışmalarını en iyi örnek olarak seçilerek Dünya Ekonomik Forumu'nca “Global Lighthouse Network”üne kabul edilen dünyanın en gelişmiş üretim merkezlerinin temsilcileri yer aldı ve dördüncü sanayi devrimi kapsamındaki tecrübelerini ve tavsiyelerini paylaştı.

“Dijital dönüşümü Topluluk gündemimizin ilk sırasına taşıdık”

Zirve kapsamında Endüstri 4.0 uygulamalarıyla dünyaya öncülük eden şirketlerin yöneticilerini buluşturan panelde söz alan Levent Çakiroğlu, iş dünyası liderlerine seslenerek Koç Topluluğu'ndaki dijital dönüşümü anlattı. Dijital teknolojilerdeki

NELER OLDU?

hızlı değişimin yarattığı yıkıcı etki sadece uyum sağlamayı değil tam anlamıyla bir dönüşümü şart koştuğunu vurgulayan Çakıroğlu, sözlerini şöyle sürdürdü: "Mevcut başarı formülleri gelecekteki başarıyı garanti etmiyor. Dört yıl önce Topluluğumuz bünyesinde başlattığımız Dijital Dönüşüm Programı ile tüm şirketlerimizde yenilikçi, iş birliğine açık, müşteriye merkeze alan ve daha çevik yeni bir kültür oluşturma hedefiyle yola çıktık. Veriye dayalı karar verme disiplini kültürümüzün vazgeçilmez unsuru hâline getirdik. Dijital dönüşümü, Topluluk gündemimizin ilk sırasına taşıdık. Bugün Koç Topluluğu'ndaki her bir çalışma arkadaşım kültürel dönüşüme yönelik gayretlerinin, finansal hedefler kadar değerli olduğunu biliyor."

"Artık şirketler evrensel amaçlara odaklanmak zorunda"

Geçtiğimiz yıl Ford Otosan'ın Kocaeli fabrikası ve Romanya'nın Ulmi şehrindeki Arçelik çamaşır makinesi fabrikası, Dünya Ekonomik Forumu'nun Global Lighthouse Network'üne dahil olmuştu. Bu konuyla ilgili "Topluluğumuzdaki kültürel dönüşüm gayretlerimizin böyle küresel başarılarla taçlanması bizleri gururlandırıyor ve sorumluluğumuzu artırıyor" diyen Levent Çakıroğlu, Ford Otosan ve Arçelik ile elde ettikleri bu başarıyı "kültürel dönüşüm çabalarının bir sonucu" olarak değerlendirdi. Çakıroğlu, dönüşüm programının sadece altyapının dijitalleştirilmesinde değil, iş yapış şeklindeki köklü bir değişiklik getirdiğini belirtti. Levent Çakıroğlu, bu yıl yeniden kaleme alınan Davos Manifestosu'nda da dikkat çekildiği gibi artık şirketlerin tüm paydaşlarını kapsayacak şekilde evrensel amaçlara odaklanmak

Panele Levent Çakıroğlu'nun yanı sıra Johnson & Johnson Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve Küresel Tedarik Zincirinden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Kathy Wengel, McKinsey & Company Küresel Yönetici Ortağı Kevin Sneader ve Schneider Electric Endüstriyel Otomasyon Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve CEO'su Peter Herweck de katıldı.

zorunda olduklarına dikkat çekti. Çakıroğlu, dünyanın geleceğine olumlu katkı yapmak için üzerlerine düşen yükümlülükleri yerine getirmek dışında bir seçenekleri olmadığını belirterek, "Elbette kat edilecek çok yol, gerçekleştirilecek çok aşama var ancak geldiğimiz nokta doğru yolda olduğumuzu teyit ediyor. Kararlılığımızı pekiştiriyor ve Topluluğumuzun geleceğine dair ortak hedeflerimizi güçlendiriyor" dedi.

"Dijital dönüşüm sürecimizin üç önemli bileşeni..."

Koç Topluluğu'nda dijital dönüşüm sürecini üç önemli bileşen üzerine kurguladıklarının altını çizen Levent Çakıroğlu, konuşmasına şöyle devam etti: "Süreçte öncelikle şirket odaklı hedeflerimizi belirledik. Tek tip dijital çözümlerden ziyade her bir şirketimiz, uzun vadeli iş hedeflerine paralel olarak kendi 'dönüşüm yol haritalarını ve uygulama projelerini' oluşturdu. Bu kapsamda 4 yılda 640 projeyi devreye aldık. Endüstri 4.0'ın ana temaları olan yapay zekâ ve veri analitiği çerçevesinde

Topluluğumuz bünyesinde yarattığımız iş birliği ortamı ise dönüşüm sürecinin diğer bir bileşeni oldu. Dijital pazarlamadan müşteri deneyimine, dijital tedarik zinciri operasyonlarından çalışanlarımızla dijital ortamda iletişime kadar pek çok farklı konuda çalışma grupları oluşturduk. Üçüncü bileşenimiz ise şirketlerimizin arasında ve kendi içlerinde iletişim, iş birliği ve sinerjiyi kuvvetlendiren kültürel çalışmalar oldu. Dijital Dönüşüm Programımızla şirketlerimize bir vizyon çizmekle yetinmedik; aynı zamanda onlar için 'değişimin katalizörü' olmaya da çalıştık. Hiç şüphe yok ki dijital dönüşümün kalbinde 'insan' yer alıyor. Sayısı 100 bine yaklaşan çalışma arkadaşımız, 8000'i aşkın bayimiz ve tedarikçilerimizle Topluluk olarak çok geniş bir ekosisteme etki ediyoruz. Her seviyedeki çalışma arkadaşımıza yatırım yapıyor, veriye dayalı karar verme disiplini kültürümüzün vazgeçilmez unsuru hâline getiriyoruz. Liderlik gelişim programlarını da eğitim stratejimizde önceliklendiriyoruz." ■

TÜPRAŞ YILIN “YÜKSELEN YILDIZ”I OLDU

TÜYİD’İN YATIRIMCI İLİŞKİLER ZİRVESİ’NDE BU YIL DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMÜN ÖNEMİ VURGULANIRKEN, TÜPRAŞ DEĞİŞİMDEN DEĞER YARATTIĞI İÇİN ÖDÜLE LAYIK GÖRÜLDÜ.

*“Yükselen Yıldız” kategorisindeki birincilik ödülünü
Tüpraş Genel Müdür Yardımcısı Doğan Korkmaz aldı.*

Yatırımcı İlişkileri Derneği (TÜYİD) tarafından bu yıl bu yıl sekizincisi gerçekleştirilen TÜYİD Yatırımcı İlişkileri Zirvesi’nde “Yükselen Yıldız” ödülü, “Değişimden Değer Yaratmak” ana teması çerçevesinde Tüpraş’ın oldu. TÜYİD Başkanı Aslı Selçuk, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Alp Keler ve Borsa İstanbul Yönetim Kurulu Başkanvekili ve Genel Müdürü Mehmet Hakan Atilla’nın açılış konuşmalarıyla başlayan zirvede ödülü, Tüpraş adına Genel Müdür Yardımcısı Doğan Korkmaz aldı. Açılış konuşmalarının ardından ilk oturumda e-Logo Genel Müdürü

Başak Kural, Ford Otosan Genel Müdürü Haydar Yenigün ve NETAŞ CEO’su Müjdat Altay’ın katıldığı “CEO Gözüyle” başlıklı bir söyleşi yapılarak, şirketlerin son 10 yılda yaşadığı değişimler ve sürdürülebilir iş modelinin uygulanmasının gerekliliği konuşuldu. Teknolojinin yatırımcı ilişkilerinde yarattığı değişim ve dönüşümün önemi ele alınırken, şirketlerin bu değişimden değer yaratma hikâyeleri de paylaşıldı. İlk oturumdan sonra yapılan ödül töreninde Tüpraş adına “Yükselen Yıldız” kategorisindeki birincilik ödülü Tüpraş Genel Müdür Yardımcısı Doğan Korkmaz’a takdim edildi. ■

FIAT, SATIŞ LİDERLİĞİNİ İTİBAR ÖDÜLÜYLE TAÇLANDIRDI

2019 YILINDA TÜRKİYE OTOMOBİL VE HAFİLF TİCARİ ARAÇ PAZARININ SATIŞ LİDERİ UNVANINI ALAN FIAT, MARKETING TÜRKİYE VE AKADEMETRE TARAFINDAN “YILIN EN İTİBARLI MARKASI” SEÇİLDİ.

Marketing Türkiye ve Akademetre işbirliğiyle düzenlenen The ONE Awards Bütünleşik Pazarlama Ödülleri “Binek Otomobil Kategorisi”nde “Yılın En İtibarlı Markası” ödülü Fiat’a verildi. 12 ilde toplam 1200 kişiyle yüz yüze görüşmelerle gerçekleştirilen İtibar ve Marka Değer Performans Ölçümü araştırması sonucunda 40 farklı sektörden, yıl içinde itibarını en çok artıran markalar ve iş ortakları belirlendi. Araştırmanın sonucuna göre Fiat, halk jürisi tarafından “Yılın En İtibarlı Markası” ödülüne layık görüldü. Fiat Pazarlama Direktörü Özgür Süslü konuyla ilgili bir konuşma yaparak, “2019’da ulaştığımız satış liderliği başarımızı ‘Yılın En İtibarlı Markası’ ödülüyle taçlandırmaktan mutluluk duyuyoruz. Başta 4’üncü kez ‘Türkiye’nin En Çok Tercih Edilen Otomobili’ olan Egea Ailesi olmak üzere, Fiat ürün gamında yer alan tüm modellerimizle herkesin iyi bir otomobile sahip olması için çalışıyoruz. Amacımız konfor, tasarım ve teknolojiyi herkes için ulaşılır kılmak. Ayrıca ‘Fiat Engelsiz Hareket’ sosyal sorumluluk projemizle sürüş keyfini ulaşılabilir kılma vizyonumuzu destekliyoruz. 2020 yılında da bu yolda yürümeye devam edeceğiz” şeklinde konuştu. ■

RAHMI KOÇ MÜZELERİ'NDEN REKOR: 25 YILA 1 MİLYON ZİYARETÇİ

MÜZECİLİK YOLCULUĞUNA 1994'TE İSTANBUL'DA BAŞLAYAN, 2005'TE ANKARA'DA, 2007 VE 2014'TE AYVALIK'TA AÇILAN BİNALARI VE GEZİCİ MÜZE PROJESİ MÜZEBÜS İLE DEVAM EDEN RAHMI KOÇ MÜZELERİ, ULAŞILMASI ZOR BİR REKORA İMZA ATTI.

25 yıl boyunca geniş kitleleri seçkin örneklerle buluşturan Rahmi Koç Müzeleri, 1 milyon ziyaretçiye ulaşmanın gururunu yaşıyor. Bu önemli gelişmeyi yorumlayan Rahmi M. Koç Müzesi Genel Müdürü Ertuğrul Duru, "Kurucumuz Saygıdeğer Rahmi Koç'un özverili gayretleri, memleketimizde özel müzeciliğin gelişimi adına mihenk taşı olmuştur. Özel müzeler açısından ulaşılması oldukça güç olan bu ziyaretçi rakamına ulaşmış olmak bizleri hem gururlandırıyor hem de ülkemizde müzeciliğin gelişimi adına yüklendiğimiz misyonu daha da önemli kılıyor" şeklinde konuştu.

Müzelerin, 21 binin üzerinde objeden oluşan koleksiyonu ile her geçen gün daha da ilgi gören kültür ve eğitim yerleşkelerine dönüşmekte olduğunu vurgulayan Ertuğrul Duru, sözlerine şöyle devam etti: "Türkiye'nin ilk sanayi müzesi olma özelliğini taşıyan Haliç Müzemiz bilhassa çocuklara yönelik eğitimler ve deneysel alanları ile büyük ilgi görmektedir. Müzelerimizi "harikalar diyarı" olarak tarif eden ziyaretçilerimizi görmekten çok mutluyuz. Daimi sergi içinde iletişim, ulaşım, bilimsel aletler, modeller, minyatürler akla ne gelir ise onun en seçkin örnekleri bulunmakta. Denizaltıdan tramvaya, uçaklardan,

trene, Fenerbahçe vapurundan, 1873 yapımı kömürlü buharlı çalışan vaziyette romörköre kadar her türlü sürpriz ziyaretçilerimizi bekliyor." Kurulduğundan bu yana yüzü aşkın sergiyi ziyaretçilerine sunduklarını söyleyen Duru, bu güne kadar yapılan önemli çalışmalardan da bahsetti:

"Müzemizde geçtiğimiz yıl İtalyan fotoğrafçı ve heykeltıraş Stefano Benezzo'nun fotoğraflarından oluşan 'Bellek Görevi: Gemi Enkazları' sergisine ev sahipliği yaptık. Ara vermeden karikatürist ve ressam Haslet Soyöz'in 'Türk Armatörlerinin Buharlı Gemileri' başlıklı resim sergisini sanatseverlerle buluşturduk. Denizcilik tarihine ışık tutan 'Seyr-i Sefain İdaresi'nden Türkiye Denizcilik İşletmeleri'ne' ve 'Zaman Yolcusu Vapurları' başlıklı sergilere ev sahipliği yaptık." 2019 yılında koleksiyonlarını genişletmeye devam ettiklerini belirten Ertuğrul Duru, Yenikapı Kurtarma Kazıları kapsamında Theodosius Limanı'nda gün ışığına çıkan 37 batıktan biri olan Yenikapı 12'nin de yeniden yapım çalışmaları sonrasında İstanbul Üniversitesi işbirliği ile müzedeki yerini aldığını söyledi. Ayrıca Rahmi Koç Müzesi bebek, bebek evleri ve oyuncak koleksiyonuna 2. Elizabeth'ten sonra İngiliz tahtının en uzun süreli varisi olan Kraliçe Victoria için özel olarak üretilen atlı çingene karavanını ekledi. Duru, yapılan diğer çalışmaları ise şöyle özetledi: "İstanbul ve Ankara müzelerinin ardından Ayvalık Rahmi M. Koç Müzesi'nde de 'Bugün Dersler Müze'de' projesini hayata geçirdik. Eğitimde fırsat eşitliğinin en güzel örneği olan gezici müze projemiz Müzebüs, 2019'da 500 bininci öğrenciye ulaştı. 2003'te Siirt'ten yola çıkıp yaz kış demeden Türkiye'yi il il dolaşarak, 2 bin 300'ün üzerinde okulu ziyaret ettik." ■

Rahmi Koç Müzesi yeni sergiler açmaya ve koleksiyonunu genişletmeye devam edecek.

BİZE BIRAKTIĞI EŞSİZ MİRAS: FARKLILIK, KARARLILIK VE CESARET

Vefatının ardından 24 yıl geçse de Vehbi Koç'un geride bıraktığı prensipler, Koç Topluluğu'nun bugününe ışık tutmaya devam ediyor. Daima ileriye düşünmek, zamanı doğru yönetmek ve sadece ekonomiye değil toplumsal kalkınmaya da önem vermek merhum Vehbi Koç'tan miras... Topluluğun bugün benimsediği değerlerin, gücün ve cesaretin arkasında Vehbi Koç'un eşsiz kişiliği yatıyor.

Koç Holding'in kurucusu Vehbi Koç'un aramızdan ayrılmasının üzerinden 24 yıl geçti. Aradan geçen onca zamana rağmen prensipleri ve değerleriyle Koç Topluluğu'nun yolunu aydınlatmaya devam ediyor. Değişimin öncüsü olma hedefiyle kendi yolunda ilerleyen Koç Topluluğu'nun vizyonunun, gücünün ve cesaretinin arkasında kurucusu rahmetli Vehbi Koç'un ayak izleri var. O'nun alametifarikası olan ileri görüşlülüğü, her işin ehliyle çalışması, bir işe adım atmadan farklı fikirler alması, zamanı doğru yönetmesi ve hayırseverliği bugün de Koç Topluluğu'na ilham vermeye devam ediyor.

Vehbi Koç'un iş hayatı boyunca sıkı sıkıya bağlı olduğu prensipler, yalnızca Koç Topluluğu'na değil tüm iş insanlarına yol gösteriyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşuna tanık olan, ülkenin ekonomik gelişimine kurduğu teşebbüsler ve yarattığı istihdamla katkı sağlayan Vehbi Koç'un başarı hikâyesi, alınabilecek derslerle ve ufuk açabilecek tecrübelerle dolu... Zorlu yollardan geçse de pes etmeyişi, yapılamaz denilenin üzerine gitmesi, yüzünü daima ileriye çevirmesi, farklılığı göze alması ve memleket sevgisiyle O'nun hikâyesi, aslında herkesin kendine pay çıkarabileceği kıymetli bir miras...

*Zaman geçince
insanın bir çok
şeyi unutabildiğini
söyleyen Vehbi Koç,
düzenli not tutmanın
yararına inanıyordu.*

*"Yeni bir işe
girmeden önce
konuyu iyice
incelemek ve o işten
anlayan bir veya
birkaç kişiyi yanına
alarak birlikte
çalışmak, işte
başarılı olmanın
en başta gelen
şartlarındanr"*

Ülkeyi dönüştüren ileri görüşlülüğü

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'nin pek çok şeye ihtiyacı vardı ve eldekiyle yetinmek gibi bir durum söz konusu değildi. O kadar çok şeye ihtiyaç vardı ki, ancak vizyoner bir bakış açısı ve çalışma azmi bu ihtiyaçları karşılayabilirdi. İşte böyle bir dönemde Vehbi Koç, zamanına göre hayal bile edilemeyen şeyleri önceden görebildiği gibi memleketine hizmet vermek için çalışma azmiyle dolup taşıyordu. Türkiye'de gerçekleştirilen "ilk"ler işte onun bu özelliklerinin eseri idi. Ülkemizdeki otomotiv sektörünün ilk taşlarını Ford ile döşemeye başladı. İlk traktör fabrikası ile çiftçilerin hayallerine ortak oldu, beyaz eşya ürünleriyle halkın hayatını kolaylaştırdı. Ancak Vehbi Koç'u farklı kılan yalnızca otomotiv sektörüne öncülük etmesi ya da beyaz eşya sektörünü geliştirmesi değildi. Aynı zamanda Türk insanına hareket özgürlüğü ve modern bir yaşam kültürü sağlayarak toplumun dönüşmesine katkıda bulunuyordu. Kalıcı olmaya inandığı için kurumsallaşmayı başlattı,

hayırseverliğini devamlı kılmak için özel vakıfçılığın temellerini attı. Düşündüğü her parlak fikir, attığı her adım insanların hayatına yeni bir boyut kazandırıyor...

Vizyonerliğine eşlik eden girişimci bir ruh

İleri görüşlülüğünün yanı sıra kimsenin cesaret edemediği işlere adım atmasıyla bilinen Vehbi Koç, girişimci ruhun gelişmesinde öncülük yaparak ülkeye büyük katma değer sağladı. 1946 yılında gerçekleştirdiği Amerika seyahati, hem kendisi hem de Koç Şirketleri için bir dönüm noktası oldu. İlk Amerika yolculuğunda tüccarlıktan sanayiciliğe adım atan Vehbi Koç, İkinci Dünya Savaşı'nda Amerika ve müttefiklerin kazanacağını hissetmiş ve Amerika'daki potansiyel iş imkânlarını önceden sezebilmişti. Amacı büyük Amerikan firmalarının temsilcilerini almaktı. Savaş olanca hızıyla sürmesine rağmen bunu başararak General Electric, US Rubber, Oliver, Burroughs, York gibi büyük firmaların temsilciliklerini aldı. Vehbi Koç, kendi inandığı yolda

yürümekle yetinmedi; her daim yolun ilerisinde ne olduğunu merak etti. Attığı her adımda bir sonrasını düşünürdü. Amerika seyahatinde de böyle oldu. Aslında Amerika'nın köklü markası General Electric'in temsilciliğini almıştı. Ülkesine geri dönüp işlerine kaldığı yerden devam edebilirdi. Ama o, daha ilerisini düşünerek ülkesine bir ampul fabrikası kurmayı amaçlıyordu. General Electric çok büyük bir şirketti ve şirketin İdare Meclisi Başkanı Mr. Reed'e ulaşmak kolay olmadı. İş alabilmek için adım adım ilerlemek gerekiyordu. Vehbi Koç, "Hayat Hikâyem" adlı kitabında adlı kitabında anlattığı gibi; önce General Electric firmasının Türkiye işlerine bakan direktörle tanıştı. Ampul fabrikası kurma fikrini ona aktardı ve direktör aracılığıyla International General Electric'in Genel Müdürü Mr. Herod'la görüşme imkânı buldu. Mr. Herod'u ikna ettikten sonra oradan işi General Electric'in Genel Müdürü ve aynı zamanda İdare Meclisi Başkanı Mr. Reed'e iletmek gerekiyordu. En sonunda Mr. Reed ile görüştü ve ikinci görüşmede şirketi ikna ederek Amerika'dan ülkesine yatırım yapmak üzere geri döndü.

İşin ehli kişilerle çalışırdı

Vehbi Koç'un iş yaşamındaki en karakteristik özelliklerinden biri, işi bilenlerle çalışmaktı. Bu özelliği, henüz Ankara'dayken ortaya çıkmıştı. Komşu esnafın yaptığı işleri takip eden ve kazandıklarını ölçüp tartan Vehbi Koç, kösele işinde gelecek olduğunu fark etti. Bu işe girmeye karar verse de, bilmediği bu sektörde işi bilen birisiyle çalışmak gerektiği kanısındaydı. Piyasadaki rakiplerinin karşısında güçlü durmak gerekiyordu. Gözüne Kostı adındaki satıcıyı kestiren ve onu yanına almak için çaba sarf eden Vehbi Koç, sonunda amacına ulaştı. İşgüdüleri doğru çıkmıştı; kösele işinde iyi iş yaptı. Yıllar sonra Bay Kostı sağlık nedenleriyle yanından ayrılacak ve İstanbul'a yerleşecekti. Fakat yıllar sonra

"Hayat Hikâyem" kitabında kendisinden "hocam" diye bahsederek, meslekte çok şey öğrendiğini söyleyecek ve onu "İlk satıcım Bay Kostı'nın benim iş hayatımda büyük yeri vardır" şeklinde anacaktı. İş büyüten Vehbi Koç, bundan sonra girdiği diğer işlerde de aynı yolu izledi. Ankara'daki Koçzade Hacı Mustafa Rahmi Karaoğlu Çarşısı'nda "aktariye" denen ve hırdavat satan birçok Musevi olduğundan bahseden Vehbi Koç, bu işi de kafaya koymuştu. Arun Araf adındaki Musevi ticarethanesinin baş tezgâhtarı çok iyi bir satıcı ve dürüst bir insan olarak tanınan Hiya Elmaki idi. Yine kitabında "İş hayatımdaki ikinci satıcım" diye bahsettiği Hiya Elmalaki'nin hayatının sonuna kadar, toplam 30 yıl boyunca yanlarından ayrılmadığını ve çok değerli bir insan olduğunu söylüyordu. İlerleyen yıllarda kurucusu olduğu Koç Topluluğu'nda da işin ehliyle çalışma prensibiyle hareket etmeye devam etti. Her kademede işini seven ve iyi yapan personel seçmeye gayret ediyordu. "O günlerden sonra da ilk günlerdeki bir inancımın hiç şaşmadım. Bu inancıma

*Düşündüğü
her parlak fikir,
attığı her adım
insanların
hayatına
yeni bir boyut
kazandırıyor...*

Türk sanayisinin gelişmesine öncülük eden Vehbi Koç, beyaz eşya ürünleriyle insanların hayatlarını kolaylaştırdı.

"Hayatım boyunca birçok işte söz sahibi olmakla birlikte her zaman başkalarına danıştım. Bazen düşüncelerimin çok hatalı olduğunu gördüm, yerinde düşünceleri kabul ettim, bundan çok yararlandım."

göre, yeni bir işe girmeden önce konuyu iyice incelemek ve o işten anlayan bir veya birkaç kişiyi yanına alarak birlikte çalışmak, işte başarılı olmanın en başta gelen şartlarından biridir" sözü de bunun bir göstergesiydi. Vehbi Koç; Ford, General Electric, Fiat, Siemens gibi dünya markalarıyla işbirliğinde dahi bu prensibe riayet ederek, iş seçimine olduğu kadar ortak seçimine de önem verdiğini gösterdi.

Karar vermeden mutlaka danıştı

Vehbi Koç'un en önemli özelliklerinden biri, karar vermeden önce güvendiği kişilere danışmasıydı. Yatırımlardan hayır işlerine kadar yapacağı her konuda fikir alırdı. Bu özelliği, onun çok iyi bir dinleyici olduğunu da gösteriyordu. Sadece güvendiği insanların değil, çevresindeki herkesin görüşünü önemserdi. Bu nedenle işçilerden bayilere, servislerden satıcılara kadar bütün çalışanlarına kulak verirdi.

Kendisinin bu özelliğine dair yorumu ise şöyleydi: "Bence insan kendi aklını kullanmadan önce güvendiği kimselerden fikir almalı, bu fikirler üzerinde oturup düşünmeli, sonra

karar vermelidir. Hayatım boyunca birçok işte söz sahibi olmakla birlikte her zaman başkalarına danıştım. Bazen düşüncelerimin çok hatalı olduğunu gördüm, yerinde düşünceleri kabul ettim, bundan çok yararlandım."

Zamanı çok iyi yönetirdi

Vehbi Koç'u dönemine göre farklı kılan ve bu sayede iş dünyasında başarıya taşıyan özelliklerinden biri de zaman yönetimi idi. Başkalarının kendisiyle olan münasebetlerinde zamanı nasıl kullandıklarını dikkatle izlerdi. Vehbi Koç, her şeyi zamanında yapıyor ve aynı hassasiyeti karşı tarafın da göstermesini bekliyordu. Zamanlamayı iyi ayarlamak, o dönemde Batılılara özgü bir davranıştı ve Vehbi Koç Amerika'ya yaptığı ziyaretlerde onların dakikliğinden çok etkilenmişti. Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan "Vehbi Koç Anlatıyor" kitabında bu konuya değinen Koç, "Amerika'da geçirdiğim sekiz hafta boyunca en çok gözüme çarpan hususiyetlerden biri Amerikalıların randevu konusunda çok hassas hareket etmeleriydi. Saatlerin değil, dakikaların ne kadar önemli olduğunu çalışma hayatında en affedilmeyen kusurların başında zaman israfının geldiğini orada gözlerimle gördüm" diye anlatıyor. Zaman yönetimine gösterdiği titizlik nedeniyle "İş hayatında olsun, özel hayatta olsun, randevusuna riayet etmeyene kötü puan verirdim" itirafında da bulunuyor. Zaman yönetimine bu kadar önem veren bir insanın bekletilmeye de tahammülü olması beklenemez. Bu hoşnutsuzluğunu da yine kitapta başına gelen bir olayı anlatarak bize hissettiriyor. Olaya göre bir Arap şeyhi ile İstanbul'da bir yemek davetinde buluşacakken tam üç saat bekletiliyor! Şeyhin kaldığı Sheraton Otelindeki yemeğe, zamanın Büyükelçisi Taner Baytok ile giden Koç, 17.00 diye randevulaştıkları yemek için 20.00'de masaya oturabiliyor. Ertesi gün şeyhi, küçük kızı Suna Kıraç'ın evinde öğle

Vehbi Koç, Türkiye'deki otomotiv sektörünün öncülüğünü yaparak hareket özgürlüğü kazandırdı.

yemeğine davet eden Vehbi Koç bu defa hazırlıklı olduğunu, fakat neyse ki 50 dakika bekletildiğini söylüyor. Zaman yönetimiyle ilgili disiplinli ve titiz olduğunu bu anekdotla daha iyi anladığımız Vehbi Koç, kitapta sözlerini şöyle sürdürüyor: "Doğu'da zaman hâlâ böyle kullanılıyor. Son yıllarda, Avrupa Ortak Pazarı'na alternatif olarak İslam Ortak Pazarı'nı ileri sürenleri gördükçe, zamanı değerlendirmek ve iyi kullanmak hususunda hala titiz olmadığımızı düşünüyorum."

Topluma hizmeti borç bildi

"Memlekete hizmet bir bir insanlık ve vatan borcudur" görüşünü benimseyen Vehbi Koç, yatırımlarıyla ülke ekonomisini kalkındırmanın yanı sıra toplumsal konularda sorumluluk almayı da kendine görev addetmişti. Bunun için hayır işlerine kafa yormaya başladı. Avrupa ve Amerika'da birçok kimsenin hayır işleri yapması, adlarını yaşatmak için yardım yapması dikkatini çekerken, Columbia Üniversitesi'nin öğrenci yurtları ve John Hopkins Üniversitesi Hastanesi onu çok etkiledi. Ülkesine döndüğünde Ankara Yenışehir'de cami ya da bir öğrenci yurdu yaptırmak arasında kalınca, seçimini öğrenci yurdundan yana yaptı. Çünkü onu çok etkileyen bir hadiste şöyle diyordu: "İnsan ölünce defteri kapanır. Ancak üç şey öldükten sonra da defterine sevap yazdırmaya devam eder:

*Sosyal hizmet
ve bağışların
kendisinden
sonra da devam
edebilmesi için
Türkiye'deki ilk özel
vakıf olan Vehbi
Koç Vakfı'nı kurdu.*

Ülkesindeki ilk hayır işine Ankara Üniversitesi Vehbi Koç Öğrenci Yurdu ile başladı.

Süreklilik sağlayan bir bağış, yani vakıf, yararlanılacak bir ilim ve ana babasına hayır duası getirecek iyi evlat." Bu hadise göre öğrenci yurdu, bu üç şartın hepsini birden kapsıyordu. Hem vakıf, hem ilim, hem de iyi evlat yetiştirmek mümkündü. Ve böylece ilk hayır işi olan Ankara Üniversitesi Vehbi Koç Öğrenci Yurdu'nun temelleri atılmış oldu. Öğrenci yurdunun ardından hayır işlerini Vehbi Koç Göz Bankası, ODTÜ Vehbi Koç Öğrenci Yurdu ve daha niceleri takip etti. Vehbi Koç'un holdingleşmenin ardından bir büyük dileği daha vardı: sosyal hizmet ve bağışlarını kurumsallaştırmak. Bu sayede tüm bunlar kendisinden sonra da devam edebilecekti. Bu ikinci amacına Vehbi Koç Vakfı'nı kurduğu zaman ulaştı. Neticede bugün eğitim, sağlık, kültür alanlarında faaliyet gösteren, genç öğrencilere burs veren Vehbi Koç Vakfı, "Türkiye'nin ilk özel vakfı" olarak tarihe geçti. Vehbi Koç'un öncülüğünü yaptığı Türk Eğitim Vakfı (TEV) ise, açtığı tesisler ve öğrencilere sağladığı burslarla eğitim

hayatına destek oldu. Değerleri ve prensiplerinin yalnızca bir kısmına değindiğimiz Vehbi Koç'un yaşamı aslında nesilden nesile aktarılabilecek birden çok ilham verici hikâyeyi içinde barındırıyor: En zor zamanlarda güçlü çıkmanın, her zaman umutlu kalmanın, ülkenin geleceğinden sorumluluk duyarak her ne olursa olsun asla vazgeçmemenin hikayesi... En büyük hayallerin asla sahipsiz kalmayacağını, yüzlerimizi her zaman geleceğe dönük tutmanın, hem Koç Topluluğu'nun hem tüm Türkiye'nin hikâyesi... Koç Topluluğu tüm çalışanlarıyla beraber, bu değerler ve prensipler ışığında büyüyor, dünya pazarlarına açılma hamlelerini sürdürüyor. Vehbi Koç'tan alınan bayrak, dünya liginde yarışan ürün ve hizmetlerle, her geçen gün daha üst sıralara taşınıyor. O'nuz geçen 24 yılda bize ve ülkemize kattıklarını bir kez daha hatırlıyor, kendisini sevgi, saygı ve özlemle anıyoruz.

KÜRESELLEŞME YOLCULUĞUNDA HİNDİSTAN ATAĞI

♦♦♦

Küreselleşme hedefleri doğrultusunda stratejik hamlelerine tüm hızıyla devam eden Koç Topluluğu'nun yatırımlarının en son halkası Hindistan'daki beyaz eşya fabrikası oldu. Arçelik ile Voltas arasında 10 yıl önce başlayan görüşmeler, dünyaya örnek teşkil eden bir iş birliğine dönüştü. Hindistan'ın Gujarat eyaletindeki fabrikanın açılışı, Koç ve Tata aileleri ile yöneticilerini buluşturdu.

"Dünya genelindeki 12 markası olan Arçelik, İngiltere'den Rusya'ya, Güney Afrika'dan Tayland'a, Avustralya'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne kadar uzanan geniş etki alanıyla Topluluğumuzun küresel vizyonuna önemli katkı sağlıyor"

Tata Grubu ile güçlerini birleştirme kararı aldı ve "Voltbek" isimli bir şirket kurdu. Adını Voltas ve Beko'dan alan "Voltbek" şirketinin Hindistan'ın sanayileşmiş Gujarat eyaletinde inşa ettiği beyaz eşya fabrikası geçtiğimiz günlerde hizmete açıldı.

Arçelik'in Türkiye ve Asya Pasifik arasında bir 'Beko Yolu' oluşturma hedefinin önemli bir adımı olan fabrikada ilk etapta buzdolabı üretilecek. Fabrikada, ilerleyen dönemde çamaşır makinesi üretilmesi de planlanıyor. Bu kapsamda, fabrikanın üretim kapasitesinin 5 yıl içinde 2,5 milyon adede, toplam yatırım miktarının ise 10 yılda 180 milyon dolara ulaşması hedefleniyor. Pazara sunulan ürünlerde, Hint tüketicinin alışkanlıklarına ve ülke koşullarına uygun çözümler geliştirildi. Muson iklimine özel kurutma programı ve Hint kadınlarının geleneksel giysileri Sari'nin buruşmaması için hassas yıkama programı eklendi. En zor 26 Hint lekesini çıkarma, yiyecekleri 3 kata kadar daha taze tutma iddiasıyla pazara giren Arçelik, buzdolabı tasarımlarında Hint tüketicilerine özel renkli ve çiçekli model alternatiflerini de beğeniye sundu.

Hindistan'ın sanayileşmiş Gujarat eyaletinin ilk beyaz eşya üretim tesisi olan fabrikanın açılışı; Koç Holding ve Arçelik Yönetim Kurulu Üyesi Semahat Arsel, Koç Holding CEO'su Levent Çakıroğlu, Koç Holding Dayanıklı Tüketim Grubu Başkanı Fatih Kemal Ebiçioğlu,

Tata Grubu Yönetim Kurulu Üyesi Noel Tata, Arçelik CEO'su Hakan Bulgurlu, Voltas CEO'su Pradeep Bakshi ve Voltbek CEO'u Jayant Balan'ın katıldığı bir törenle gerçekleştirildi.

Levent Çakıroğlu: "Arçelik, Topluluğumuzun küresel vizyonuna önemli katkı sağlıyor"

Açılış töreninde Koç Holding CEO'su Levent Çakıroğlu, Koç Topluluğu'nun küresel vizyonunu doğrultusunda Arçelik'in global büyüme yolculuğuna ivme kazandıracak önemli bir yatırımı daha hayata geçirdiklerini vurguladı. Koç Topluluğu'nun 32 farklı para birimini yönettiğini, iş yerlerinde 48 farklı dil konuşulduğunu, 150 ülkeye ihracat gerçekleştirdiğini, Türkiye dışında 62 üretim tesisi ve pazarlama şirketi bulunduğunu belirten Levent Çakıroğlu, "Son 5 yılda otomotiv, enerji ve dayanıklı tüketim sektörleri başta olmak üzere kombine bazda 38 milyar TL seviyesinde yatırım gerçekleştirdik. Her fırsatta uzun vadeli değer yaratma hedefimiz ve küresel vizyonumuz doğrultusunda kararlılıkla yatırımlarımızı sürdürdüğümüzü vurguluyoruz. Dünya genelindeki 12 markası ile şirketimiz Arçelik, İngiltere'den Rusya'ya, Güney Afrika'dan Tayland'a, Avustralya'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne kadar uzanan geniş etki alanıyla Topluluğumuzun küresel vizyonuna önemli katkı sağlıyor" diye konuştu.

Güney Asya'nın gün geçtikçe yıldızı parlayan ülkelerinden Hindistan, bir yandan büyüme potansiyelinin yüksek olması nedeniyle yabancı yatırımcıların gözlerini üzerine çekiyor, diğer yandan dünya ekonomisinde ağırlığını daha fazla hissettiriyor. Koç Topluluğu küreselleşme vizyonu doğrultusunda yurt dışı yatırımlarını sürdürerek yoluna devam ederken, genişleme hamlelerinde Hindistan önemli bir yer tutuyor. Topluluğun dünya genelindeki 12 markası ve 23 üretim tesisiyle küreselleşme yolculuğunda önemli bir yere sahip olan Arçelik markası, Tata Grubu'na ait Voltas ile 2010 yılında tanıştı. O dönemden başlayarak sürdürülen iş birliği çalışmaları neticesinde 2017'de

Koç ve Tata aileleri ile yöneticilerini buluşturan Hindistan'ın Gujarat eyaletindeki fabrika açılışına, Koç Holding ve Arçelik Yönetim Kurulu Üyesi Semahat Arsel de katıldı.

"Güç birliğimiz Asya Pasifik bölgesinde önemli bir örnek teşkil ediyor"

Hindistan'da gerçekleştirdikleri bu önemli iş birliği ve fabrika yatırımını Koç Topluluğu'nun küreselleşme yolculuğunda stratejik bir kilometre taşı olarak değerlendiren Koç Holding CEO'su Levent Çakıroğlu, son yıllarda dünya ekonomisinde Asya'nın ağırlığının giderek arttığına dikkat çekti: "Asya Pasifik bölgesi yeni yatırımlar için önemli bir cazibe merkezine dönüştü. 1,3 milyar nüfusu ile Hindistan'ın 2024 yılında 5 trilyon dolarlık dev bir ekonomiye dönüşeceği, 2050 yılına kadar da dünyanın ikinci büyük ekonomisi olacağı öngörülüyor. Türkiye-Hindistan arasındaki ticaret hacmi de 10 milyar dolara yaklaştı ve her geçen gün büyüme vaat ediyor. Uzun yıllar önce Hindistan'ı potansiyel büyüme alanı olarak belirlemiştik. Voltas ile 2010 yılında tanıştık. O dönemden itibaren sürdürdüğümüz iş birliği çalışmaları neticesinde 3 yıl önce Tata Grubu ile güçlerimizi birleştirme kararı aldık ve ortaklık anlaşması imzaladık." Hindistan gibi önemli bir pazara Tata

gibi güçlü bir ortakla girmenin Topluluk adına önemli bir rekabet avantajı oluşturduğunu kaydeden Çakıroğlu, sözlerini şöyle sürdürdü: "Öncelikle güçlerimizi birleştirerek Voltbek şirketimizi kurduk. Ardından yatırımlarımızı hızlandırarak bugün açılışını gerçekleştirdiğimiz fabrikanın inşasını tamamladık. Koç Topluluğu ve Tata Grubu'nun gerçekleştirdiği bu güç birliği dünya beyaz eşya pazarında yüzde 41 paya sahip olan Asya Pasifik bölgesinde önemli bir örnek teşkil ediyor. Voltbek fabrikamızın Hindistan için, önemli bir üretim merkezi olacağına yürekten inanıyorum" diye konuştu.

Noel Tata: "Benzersiz ve yenilikçi bir ürün yelpazesi sunmayı amaçlıyoruz"

Voltas Limited Yönetim Kurulu Başkanı Noel Tata ise açılış töreninde yaptığı konuşmada; hızla 5 trilyon dolarlık bir ekonomi olma yolunda ilerleyen Hindistan pazarında dayanıklı tüketim sektörü için olağanüstü büyüme fırsatları görmeye devam ettiklerini belirtti. Noel Tata; "Beyaz eşya sektörünün küresel liderlerinden olan Arçelik ile Hindistan'da tüketici kliması pazarı lideri

Voltas arasındaki iş birliğinin ürünü olan Voltbek, büyüme arzumuzu desteklemek üzere dünya standardındaki üretim tesisini hayata geçirdi. Arçelik'in teknoloji ve yenilikçi ürün geliştirme yeteneklerini, Voltas'ın marka ve dağıtım gücünü birleştirerek tüketicilerimize benzersiz ve yenilikçi bir ürün yelpazesi sunmayı amaçlıyoruz" dedi.

Fatih Kemal Ebiçlioğlu: " Hem sektörümüz, hem de ülke ekonomisi adına katma değer yaratma potansiyeli taşıyor"

Türkiye beyaz eşya sektörünün küresel rekabet gücü adına önemli bir yatırımın açılışını yaptıklarına dikkat çeken Koç Holding Dayanıklı Tüketim Grubu Başkanı Fatih K. Ebiçlioğlu, "Türkiye, Çin'den sonra dünyanın ikinci büyük beyaz eşya üretim üssü konumunda ve çok önemli birikime sahibiz. Türkiye'den Asya Pasifik'e yapılacak yatırımlar da ülkemizin küresel rekabet gücünü koruyabilmesinde kilit bir önem taşıyor" dedi. Sözlerini sürdüren Ebiçlioğlu, Hindistan beyaz eşya pazarının son 10 yılda ortalama yüzde 9 büyüdüğüne dikkat çekti. Önümüzdeki üç yıl içinde hem çamaşır hem buzdolabı kategorilerinde yıllık yüzde 8-10 arası adetsel büyüme öngörüldüğünü ekleyen Ebiçlioğlu; "Hindistan dayanıklı tüketim pazarının büyüklüğünün de üç yıl içinde 36 milyar dolara ulaşması bekleniyor. Hâl böyleyken, ihracat hacmini 2002'den bu yana 4 kattan fazla artıran ve 2019'da 22 milyon adet seviyesine taşıyan Türkiye beyaz eşya sektörü adına bu tarz stratejik yatırımlar, hem sektörümüz, hem de ülke ekonomisi adına katma değer yaratma potansiyeli taşıyor" şeklinde konuştu.

Hakan Bulgurlu: " İpek Yolu'nu "Beko Yolu" yapma stratejimiz doğrultusunda atılmış önemli bir adım..."

Arçelik CEO'su Hakan Bulgurlu ise son 5 yılda önemli yatırımlar

gerçekleştirdiklerini "Beko Yolu" stratejisi kapsamında İpek Yolu üzerindeki ülkelerde ilk üçe girmeyi hedeflediklerini belirterek, "Gelecek 10 yılda İpek yolu üzerindeki ülkeler dünya ekonomisi için daha da önemli hale gelecek. Hindistan'a yaptığımız fabrika yatırımı da İpek Yolu'nu "Beko Yolu" yapma stratejimiz doğrultusunda atılmış önemli bir adım... Voltbek ortaklık şirketi ile 2018 yılında Voltas Beko markalı ürünlerimizi pazara sunduk. Kısa sürede yüzde 1-1,5 oranında pazar payını yakaladık. Voltbek şirketimiz ile 5 yıl içinde yüzde 10'un üzerinde pazar payına ulaşarak lider bir marka olmayı hedefliyoruz" dedi. Bulgurlu şöyle devam etti: "60.000 metrekare kapalı, 240.000 metre kare açık alana kurulu fabrikamızın üretim kapasitesi şu anda yıllık 1 milyon adet. İlk etapta Hindistan pazarının ihtiyaçlarını karşılayacağımız fabrikadan ileri dönemde komşu ülkelere, Asya Pasifik ve Kuzey Afrika başta olmak üzere benzer taleplerin olduğu tüm coğrafyalara ihracat gerçekleştirmeyi hedefliyoruz."

*Noel Tata:
"Arçelik'in teknoloji ve yenilikçi ürün geliştirme yeteneklerini, Voltas'ın marka ve dağıtım gücünü birleştirerek Hindistan'daki tüketicilere benzersiz ve yenilikçi bir ürün yelpazesi sunmayı amaçlıyoruz"*

Koç Holding CEO'su Levent Çakıroğlu ve Voltas Limited Yönetim Kurulu Başkanı Noel Tata, güçlerini birleştirerek önemli bir yatırıma adım attı.

“BÜYÜMEDE YÜZDE 5’LİK ORTALAMA HIZA ULAŞMA KONUSUNDA ACELE EDİLMEMELİ”

RÖPORTAJ
Neslihan Böle Arslan

◆◆◆

Koç Üniversitesi-TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu (EAF) Direktörü ve yeni kurulan Yapı Kredi Ekonomi Araştırmaları Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. Selva Demiralp ile yöneticiliğini yaptığı iki önemli oluşum ve çalışmaları ile Türkiye ekonomisinin bugünkü durumunu konuştuk. Büyümede yüzde 5’lik ortalama hız beklentisinde çok acele edilmemesi gerektiğini vurgulayan Demiralp, “Uzun vadede güven aşılacak, birbiri ile koordinasyon içinde çalışacak maliye ve para politikası ile piyasa mekanizmasının üstünlüğüne inanan, rekabetçi, yüksek katma değerli üretimi destekleyen bir duruşa ihtiyaç var. Bütün bunlar gerçekleştiğinde büyüme zaten kendiliğinden gelir” şeklinde konuştu.

“EAF olarak amacımız Türkiye ekonomisinin karşılaştığı sorunları ve potansiyel tıkanma noktalarını mercek altına alıp bu sorunlara objektif çözüm önerileri sunabilmek... Öncelikli olarak kritik gördüğümüz sorunları gündeme taşımak gibi bir hedefimiz var. Bu şekilde bir farkındalık yaratmak, kamuoyunun ve politika yapıcıların dikkatini bu hassas sorunlara çekmek istiyoruz”

Ekonomi ve finans alanındaki akademik çalışmalar, iş dünyası için yeni bir görüş açısı sunan ipuçları içeriyor.

Türkiye'nin sürdürülebilir bir büyüme ortamında dengeli bir şekilde kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla hayata geçirilen, kısa ve uzun vadeli ekonomi politikaları alanında bilimsel bir araştırma platformu sunan Ekonomik Araştırmalar Forumu (EAF), ekonomi gündemindeki konulara akademik bir yaklaşımla ışık tutuyor. Aynı zamanda konferanslar, çalışma tebliğleri, araştırma notları ve raporlarla iş dünyasının güncel sorunlarına bilimsel bir bakış açısıyla yaklaşmaya çalışan EAF, iş dünyası ile akademik çevre arasında bir köprü oluşturuyor. Birkaç ay önce kurulan Yapı Kredi Ekonomik Araştırmalar Kürsüsü'nün başkanlığını da üstlenen Prof. Dr. Selva Demiralp, bu iki oluşumun birbirini tamamlayıcı bir işleve sahip olacağını ifade ediyor. “Amacımız yine ekonomi ve finans dünyasını akademiye yakınlaştırmak, fikir alışverişlerine uygun bir zemin hazırlayabilmek” diyen Demiralp, merak ettiğimiz tüm soruları yanıtladı.

Akademisyenler ve özel sektör temsilcileri arasında ortak bir çalışma zemini oluşturmayı hedefleyen forum, iki taraf arasındaki diyalogun ve iş

birliğinin artırılması konusunda nasıl bir rol oynuyor?

Akademi ve özel sektör arasında iletişim kopuklukları dünyanın her yerinde görülebiliyor. Ancak önemli olan şey, bu kopukluğun farkında olup önlem almak... Akademisyenler derin sulara dalıp araştırma yaparken bazen yanı başlarındaki iş dünyasından uzaklaşabiliyorlar. Su yüzüne çıkıp uzun süren araştırmaların sonucunu iş dünyası ile paylaşmak istediklerinde bu sefer bu dünya yabancı geliyor ve iletişim sorunları yaşanabiliyor. Oysa ekonomi ve finans alanındaki akademik çalışmalar, iş dünyası için yeni bir görüş açısı sunan ipuçları içeriyor. Keza akademisyenler için de iş dünyasındaki sorunlardan haberdar olmak yeni araştırma konularının kapılarını açıyor. EAF olarak bu iki dünyayı iletişim hâlinde tutmak için iki kanaldan hareket ediyoruz. Bir taraftan araştırmacıların son bulgularını çalışma tebliğleri serimizde yayınlarak iş dünyası ile paylaşıyoruz. Diğer taraftan düzenlediğimiz etkinliklerde akademiden ve iş dünyasından temsilcilere yer vererek hem karşılıklı tartışma ortamı sağlıyoruz hem de akademik

bulguların, akademi dışındaki çevrelerce duyulmasına çaba sarfediyoruz.

Ekonomik Araştırmalar Forumu, küresel ekonomide Türk iş dünyasının karşılaştığı ekonomik sorunlara ne gibi çözüm önerileri sunuyor?

EAF olarak amacımız Türkiye ekonomisinin karşılaştığı sorunları ve potansiyel tıkanma noktalarını mercek altına alıp bu sorunlara objektif çözüm önerileri sunabilmek... Öncelikli olarak kritik gördüğümüz sorunları gündeme taşımak gibi bir hedefimiz var. Bu şekilde bir farkındalık yaratmak, kamuoyunun ve politika yapıcıların dikkatini bu hassas sorunlara çekmek istiyoruz. Diğer taraftan bağımsız bir tartışma zemini oluşturarak bu problemlere etkin çözüm önerileri sunmayı hedefliyoruz.

Bir örnek verecek olursam, ben EAF direktörlüğünü devraldıktan sonra düzenlediğimiz ilk etkinlik Mayıs 2016'da para politikasında maliyet kanalını inceleyen etkinlikti. Bu etkinlikte Türkiye'de uzun süredir kafa karışıklıklarına neden olan faiz ve enflasyon arasındaki sebep-sonuç ilişkisini akademik bir çerçeveden yanıtladık. İş dünyası açısından faiz, borç alma maliyetini temsil ettiği için faizlerdeki bir artışın fiyatlara yansıtacağı ve dolayısıyla enflasyon yaratacağı düşünülebilir. Kısa vadede bu doğrudur da... Para politikasında "maliyet kanalı" ile kastettiğimiz mekanizma budur. Ancak hikâye burada bitmez. İktisat literatürü hikâyenin geri kalanına ışık tutar. Uzun vadede yüksek faiz talep üzerinde daraltıcı bir etki yapar ve düşük talep enflasyonu aşağı çeker. Keza kurdaki değerlenme de enflasyonu baskılar. Yani yüksek faiz enflasyona sebebiyet vermez. Bilakis merkez bankaları enflasyon yükseldiği zaman onu tekrar aşağıya çekebilmek amacı ile faiz artırımına giderler. Dolayısıyla aslında yüksek enflasyon faize sebep olur. Bu tür hassas konularda yaşanan kafa karışıklıkları ve endişeler, gündemi

Prof. Dr. Selva Demiralp Yapı Kredi Ekonomik Araştırmalar Kürsüsü ile yine ekonomi dünyasını akademiye yakınlıştırmayı amaçladıklarını söylüyor.

gereksiz meşgul etmesinin ötesinde, ucu politika hatalarına varabilecek sorunlara sebep olabilir.

Bu örnekten yola çıkarak anlatmak istediğim husus, EAF'ın gündemdeki sıcak konulara akademik bir yaklaşımla ışık tutma misyonudur. Bu şekilde toplumda oluşabilecek kafa karışıklıklarını gidermek istiyoruz. Akademi ile iş dünyasının el birliği içinde ürettiği çözüm önerilerini kolayca hazmedilebilecek bir formatta topluma sunmayı amaçlıyoruz.

Forumun en önemli çalışmalarından biri, Türkiye ekonomisinin yıllık değerlendirmesinin yapıldığı konferanslar... Bu konferanslarla Türkiye ekonomisinin önündeki riskler, fırsatlar ve sürdürülebilir büyüme için gereken politikalar ele alınıyor. Her yıl bu konferanslar nasıl bir hazırlık süreci gerektiriyor ve nasıl bir etki yaratıyor?

EAF'ın faaliyetleri içerisinde en popüler olanı senede 3-4 kez düzenlediğimiz konferanslar oluyor. Doğrudan halkla buluşmamızı sağlayan bu konferanslarda seçilen konunun güncel olmasına, önümüzdeki 6-12 aylık dönemde geçerli olacağını öngördüğümüz sorunlara eğilmesine özen gösteriyoruz. Başarılı bir konferans için bir taraftan ekonomik gündemi yakından takip etmek diğer yandan da akademik dünyadaki güncel araştırmaları izleyip ikisini harmanlamak gerekiyor. Konferanslarımıza gerek yurt dışından gerekse yurt içinden konuya en hâkim ve vizyon sunacak konuşmacıları davet etmeye özen gösteriyoruz. Bir taraftan piyasaların nabzını tutan, diğer taraftan farklı siyasi görüşlerin duyulmasına imkân tanıyan, bütün bunları yaparken de işin akademik boyutunu unutturmayacak bir denge kurmaya dikkat ediyoruz. Tüm bu hassasiyetleri gözetirken de konferansa gelen dinleyicileri fazla

“Akademi ve özel sektör arasında iletişim kopuklukları dünyanın her yerinde görülebiliyor. Ancak önemli olan şey, bu kopukluğun farkında olup önlem almak.”

teknik detaya girip yıldırımmaya özen gösteriyoruz. Mümkün olduğunca herkesin anlayabileceği bir dil kullanarak hepimizi ilgilendiren ekonomik sorunları tartışıyoruz.

Titiz bir hazırlık sonrasında gerçekleşen bu konferanslarımıza oldukça yoğun bir ilgi var. İş insanlarından öğrencilere, esnaftan akademisyenlere uzanan geniş bir yelpazeden ve farklı altyapılardan gelen katılımcılar, sıkılmadan 2-3 saat boyunca anlatılanları ilgiyle dinliyor ve soru sorabiliyorlar. Aldığımız yoğun ilgi sonucu üç senedir panellerimizi canlı olarak yayınlamaya ve bant kaydını sosyal medya üzerinden paylaşmaya başladık. Bu şekilde çok daha geniş kitlelere ulaşma fırsatı edindik.

2020 yılına dair önceliklendirdiğiniz ve altını çizmek istediğiniz yeni çalışmalarınız var mı? Hangi başlıklara odaklanacaksınız?

2020 yılında başlamak istediğim ve heyecan duyduğum projelerden biri enflasyon beklentilerinin oluşumunu mercek altına almak olacak. Türkiye gibi kronik enflasyon yaşayan

ülkelerde beklentilerde bir yapışkanlık oluşuyor. Bunu Merkez Bankası'na olan güvensizlik olarak da yorumlamak mümkün. Çünkü toplumdaki fertler bir sonraki seneye yönelik enflasyon beklentilerini oluştururken Merkez Bankası'nın ilan ettiği hedeflere değil mevcut enflasyon rakamlarına odaklanıyorlar. Maaş pazarlıklarında, kira kontratlarında, iş sözleşmelerinde kendi tahminleri ışığında fiyatlama yapıyorlar. Bu durum bir kısır döngü yaratıyor ve enflasyon çözülmez bir probleme dönüşüyor.

Benim yapmak istediğim, bu beklentilerin oluşumunda etkili olan faktörleri kişi bazında incelemek... Eğitim, meslek, finansal okuryazarlık, servet gibi faktörlerin beklenti oluşumunu nasıl etkilediğini tespit etmek istiyorum. İlave olarak Merkez Bankası ile iletişiminin ya da siyasi söylemlerin seviyesinin beklenti oluşumu üzerindeki etkilerine bakmak oldukça ilginç sonuçlar verebilir. Bu oldukça kapsamlı, iddali ve uzun vadeli bir plan olmakla birlikte 2020'de en azından temellerini atmak istediğim bir proje...

Geçtiğimiz eylül ayında Yapı Kredi Ekonomi Araştırmaları Kürsüsü kuruldu. Ve siz bu kürsünün başkanlığını da yürütüyorsunuz. Bu kürsünün hangi amaca hizmet edeceğini, vizyon ve misyonuna kısaca değinebilir miyiz?

Yapı Kredi Kürsüsü'nde de temel fikir EAF'ın misyonuna benziyor. Aslında bu iki sorumluluk birbirini tamamlayıcı bir işlev görecek. Amacımız yine ekonomi ve finans dünyasını akademiye yakınlaştırmak, fikir alışverişlerine uygun bir zemin hazırlayabilmek... Bu kürsü özelinde daha çok bankacılık sistemini doğrudan ilgilendiren konulara odaklanmayı planlıyoruz. Mesela şu anda bir doktora öğrencimle sorunlu kredilerin banka davranışını ve kredi büyümesini ne şekilde etkilediğini banka

bazında veri kullanarak inceliyoruz. Daha ileride davranışsal iktisat metodları kullanarak tasarruf sahiplerinin karar mekanizmalarını incelemek gibi düşüncelerim var.

Türkiye’de yılın son çeyreğindeki büyüme ve enflasyon verileri 2020 için nasıl bir işaret veriyor? Bir akademisyen gözüyle değerlendirebilir misiniz?

Türkiye ekonomisi 2017 üçüncü çeyreğinde yakın zamanların en yüksek büyümesini kaydetti. Ardından bir yavaşlama süreci başladı. 2018 yılının ikinci yarısından itibaren gelen hızlı yavaşlama, 2019 yılında yerini bir normalleşme sürecine bıraktı. Elbette bu toparlanmada genişlemeci maliye politikasının desteği de var. Ancak henüz ortalama hızımıza ulaşmış değiliz. Ben yüzde 5’lik ortalama hızımıza ulaşma konusunda acele edilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Acele edip bütçeyi daha da zorlayan, kısa vadeli çözümlerle saman alevi gibi hızlı büyüme yaratacak politikalara ihtiyacımız yok. Uzun vadede güven aşılayacak, birbiri ile koordinasyon içinde çalışacak maliye ve para politikasına ihtiyaç var. Kurumsal bağımsızlık, hukuk üstünlüğü, öngörülebilir yasa ve yönetmeliklere ihtiyaç var. Piyasa mekanizmasının üstünlüğüne inanan ve bundan feragat etmeyen, rekabetçi, yüksek katma değerli üretimi destekleyen bir duruşa ihtiyaç var. Bütün bunlar gerçekleştiğinde büyüme zaten kendiliğinden gelir.

Enflasyon konusunda ise şunu vurgulamak isterim: 2019 yılında enflasyonda görülen 8 puanlık düşüş Merkez Bankası’nın sıkı para politikası konusundaki kararlı duruşundan ziyade, bir önceki sene kur şoku ile sıçrayan fiyatların daha normal seviyelerde seyretmesinden kaynaklandı. Yani baz etkisi kaynaklı bir normalleşme söz konusu oldu. Merkez Bankası için esas zorluk 2020 yılında başlayacak. Çünkü

bu sene baz etkisi büyük ölçüde devre dışı kalacak. Merkez Bankası para politikasının ikna gücü ile enflasyonu düşürmek zorunda olacak. Maalesef geçen seneki başkan değişimi ve arkasından beş ayda gelen agresif faiz indirimleri TCMB’nin kredibilitesini ciddi olarak aşındırdı. O nedenle enflasyon görünümü konusunda fazla iyimser değilim.

Geçtiğimiz günlerde Ekonomik Araştırma Forumu’nun düzenlediği konferansta 2020 yılı Türk ekonomisi değerlendirildi. Bu etkinlikte neler konuşuldu? Türkiye’de sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına dönük olarak, ekonomi politikalarında nelere öncelik verilmesi gerektiği vurgulandı?

17 Ocak’ta düzenlediğimiz panelde işsizlikten yapısal reformlara, para politikasından verimliliğe uzanan geniş bir yelpazeden uzman görüşlerini dinledik. Panelde çıkan ortak görüş, Türkiye’nin sürdürülebilir bir büyüme patikasına oturabilmesi için öncelikle tutarlı bir çerçeve sunulması gerektiği oldu. Ekonomik döngülerin yaşanmasının aslında sağlıklı olduğu, yükselen kur ve enflasyonla yavaşlayan bir ekonominin dibe vurmasına izin vermeden tekrar ayağa kaldırmaya çalışmanın daha olumsuz sonuçlar

doğurabileceğinin altı çizildi. Siyaset normalleşmeden, ekonomide bir normalleşme beklemenin iyimser olacağı söylenirken, 2018 kur şoku ile tetiklenen sorunlu kredilerin bilanço küçültme ve iş daraltma refleksine sebep olduğu not edildi. Böyle bir ortamda, hızlı büyüme hedefleri yerine, bir-iki sene yüzde 2-2.5’lik bir büyüme oranına razı olunup o sırada banka bilançolarının temizleneceği, ekonomik dengelenmenin sağlanacağı sinyalleri verilse çok daha yüksek bir büyümenin sağlanabileceği not edildi. 2010 sonrası dönemde, büyümenin dışarıdan ya da içeriden gelen parasal genişleme ile elde edilmesi, yapısal reform ve verimlilik konularının ihmal edilmesine yol açtı. Hukuk üstünlüğü ve rekabet ortamı konusunda endişeler, sık değişen mevzuat ve kurallar yatırımların önünü kesti. Bu belirsizlik ve endişelerin hâkim olduğu bir ortamda teknolojik yatırım gelmiyor ve verimlilik artışı sağlanamıyor. Keza YEP’teki yüzde 5’lik büyüme hedefi tutturulsa bile işsizlikte yüzde 12’li seviyelerin altına girmenin olası olmadığı not edildi. 2020’ye girerken bu tür temel konularda atılacak köklü adımlara ihtiyaç olduğu, çatlakları sıvayacak geçici önlemlerden ziyade temelleri güçlendirerek uzun vadeli büyümeye imkân sağlayacak adımların tercih edilmesi gerektiği vurgulandı.

"2019 yılında enflasyonda görülen 8 puanlık düşüş Merkez Bankası’nın sıkı para politikası konusundaki kararlı duruşundan ziyade, bir önceki sene kur şoku ile sıçrayan fiyatların daha normal seviyelerde seyretmesinden kaynaklandı."

ÇARE MUTLULUK EKONOMİSİ Mİ?

YAZI

Biray Anıl Birer

Mutsuzluk, dünya genelinde önemli bir sorun... Ülkelerde sosyal göstergeler, olması gerektiği ölçüde gelişmezken iklim değişikliği gibi yakıcı sorunlar da insanlarda geleceğe dair karamsar bir bakışı tetikliyor. Böylesi bir ortamda Yeni Zelanda, İskoçya ve İzlanda'nın Birleşmiş Milletler'in "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri"ne uyumlu şekilde, vatandaşların mutluluğunu merkeze alan ekonomik programları farklı bir yaklaşım olarak göze çarpıyor.

Ekonomi üzerine yapılan tartışmalarda merkezde genellikle rakamlar yer alır. İktisadi programlarda da en önemli hedef, genellikle ülke gelirlerini artırmaktır. Ancak şu da bir gerçek ki on yıllar boyunca dünya çapında gayrisafi hasıla onlarca kat büyürken insanların mutluluk düzeyi buna paralel oranda artmadı.

Dünyada mutsuzluğu tetikleyen çok sayıda faktör var. Başta iklim değişikliği olmak üzere, küresel ölçekte büyüyen sorunlar giderek daha fazla olumsuz sonuç yaratıyor ve geleceğe dair karamsar bir bakış açısına neden oluyor. Özellikle gençler arasında yayılan mutsuzluk endişe veriyor.

Tüm insanlık için daha iyi bir gelecek sağlamak adına Birleşmiş Milletler'in "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri" önemli bir yol gösterici... Son yıllarda birçok ülke ekonomik programlarını bu hedeflerle daha

uyumlu hâle getirmek için çaba sarf ediyor, alternatif arayışlar içerisine giriyor. Bunların en yeni örneği ise vatandaşların mutluluğunu odağa alan programları devreye sokmaya çalışan Yeni Zelanda, İzlanda ve İskoçya...

"Mutluluk ekonomisi", 2019 yılının Ocak ayında, Davos'ta gerçekleşen Dünya Ekonomik Forumu Yıllık Toplantısı'nda Yeni Zelanda Başbakanı Jacinda Ardern'in sunduğu argümanlarla daha fazla konuşulur hâle geldi. Ardern, Davos'taki konuşmasında "Ülkemizin sadece ekonomik esenliğiyle değil, sosyal refahıyla da ilgilenmeliyiz" diyerek ülkesinin vizyonunu ortaya koymuştu. Yeni Zelanda hükümeti 2019'dan itibaren, vatandaşlarının hayat kalitelerini uzun dönemde etkileyecek bir "mutluluk bütçesi" oluşturmaya başladı. Artık Yeni Zelanda bakanları, harcama önerilerinin insanlara nasıl yararlar sağlayacağını açıklayacak ve

*Yeni Zelanda'da
hayata geçirilmeye
çalışılan ekonomik
program;
devletlerin iklim
değişikliği,
eşitsizlik ve dijital
hizmetlere erişim
gibi önemli konuları
ele almasını
destekliyor.*

uzun dönem pozitif yararlar elde etmek için diğer bakanlarla iş birliğine gidecek. Peki, nedir mutluluk ekonomisi? Programın temeli, devletlerin bütçelerinde, sağlık ve mutluluk gibi sosyal ölçüleri gayrisafi yurt içi hasıla rakamları gibi geleneksel büyüme ölçülerinin önüne koymakla başlıyor. Mutluluk ekonomisi perspektifi, devletlerin iklim değişikliği, eşitsizlik ve dijital hizmetlere erişim gibi önemli konuları ele almasını destekliyor.

Neden "mutluluk ekonomisi"?

Ardern, Davos'ta "Vatandaşlarımız bize politikaların taleplerini, beklentilerini karşılamadığını söylüyor. Bu durum geçirilemez, önemlidir" demişti. Kökleri derine inen zorluklarla baş etmek için politikaların daha insancıl ve uzun dönemli yapılması gerektiği fikrinde olan Ardern, "OECD gibi kurumlar, ülkeleri bir süredir ekonomik başarı ölçülerinin ötesine bakıp vatandaşların mutluluğuna odaklanmaları için teşvik ediyorlar ve

biz de Yeni Zelanda'da bunu yapmaya çalışıyoruz. Eski bakanlarımız bütçeyi o an önemli olan durumlara göre ayarlıyordu, ama artık onlardan nesiller sonrasını etkileyecek sonuçları da düşünmelerini istiyoruz" diyor. Yeni Zelanda'da ekonominin ne durumda olduğuna dair yaklaşık 60 göstergeden oluşan Yaşam Standartları Çerçevesi, bu yeni yaklaşımı uygulamak için oluşturulan bir araç... OECD gibi çoklu kaynaklardan gelen veriler de uluslararası karşılaştırmalar yapmak için kullanılıyor.

Peki harcamalar en çok hangi konulara ayrılmış durumda? Hükümet, öncelikli olarak şu alanlara odaklanıyor: Üretken iş kollarının sürdürülebilir ve düşük emisyonlu ekonomiye geçmesi için fırsatlar yaratmaya çalışmak; ülkenin sosyal ve ekonomik fırsatlar yoluyla dijital bir çağda büyüme yakalaması; çocuk yoksulluğunu azaltıp onların mutluluğunu artırmak ve aile içi şiddeti düşürmek; 24 yaş altı gençler başta olmak üzere vatandaşların ruh sağlığı konusuna özen göstermek...

DÜNYADA EN MUTLU ÜLKELER HANGİLERİ?

Birleşmiş Milletler'in (BM) yayımladığı "Dünya Mutluluk Raporu", dünyadaki en mutlu ülkelerin, en zengin ekonomiler değil güçlü sosyal devlet ve kurumsal desteği bulunan ülkeler olduğunu ortaya koyuyor. Ülkelerin gelir, sağlıklı yaşam beklentisi, sosyal destek, özgürlük, güven ve cömertlik değişkenlerine göre kıyaslandığı raporda, birinciliği alan ülke Finlandiya... Finlandiya'yı sırasıyla Danimarka, Norveç, İzlanda, Hollanda, İsviçre, İsveç, Yeni Zelanda, Kanada ve Avusturya takip ediyor. İlk 10'a 5 İskandinav ülkesi girerken; dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasındaki ülkelere 9'unun bu aralıkta yer almaması dikkat çekiyor. En büyük ekonomi olan ABD listede kendine ancak 19'uncu sırada yer bulurken, ekonomik büyüklükte onu izleyen ülkelere Çin 93'üncü, Japonya 58'inci, Almanya 17'nci, İngiltere 15'inci, Hindistan 140'inci, Fransa 24'üncü, Brezilya 32'nci, İtalya da 36'ncı sırada yer alıyor. Dünyanın en büyük güçlerinden olan Rusya ise listede 68'inci... En büyük 10 ekonomi arasında bir tek Kanada mutluluk endeksinde ilk 10 ülke arasında bulunuyor. En büyük 17'nci ekonomi olan Türkiye ise 156 ülke arasında 79'uncu konumunda.

Mutluluk Ekonomisi Ortaklığı

Yeni Zelanda hükümetinin vatandaşların mutluluğunu merkeze alan bu ekonomi modeline benzer programlar uygulayan başka hükümetler de var. Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'yı, ekonomik başarı için tek kriter olarak görmeyen ve sosyal, ekonomik ve çevresel faktörleri ölçmek için sistemler geliştirmeye çalışan ülke ve kurumlar ağı Mutluluk Ekonomisi Ortaklığı'nda (Wellbeing Economy Alliance) İzlanda ve İskoçya Özerk Yönetimi de bulunuyor.

İzlanda Başbakanı Katrin Jakobsdottir, İskoçya Özerk Yönetimi Başbakanı Nicola Sturgeon ile birlikte Yeni Zelanda lideri Jacinda Ardern'in izinden gidiyor ve mutluluk ekonomisini, uluslararası kamuoyu önünde destekliyor. Geçtiğimiz aylarda Londra'da yaptığı bir konuşmada iklim değişikliği ve eşitsizliklerle baş etmek için

*İskoçya Bölgesel Başbakanı
Nicola Sturgeon*

*Yeni Zelanda Başbakanı
Jacinda Ardern*

*İzlanda Başbakanı
Katrin Jakobsdottir*

ekonominin yeniden yapılandırılması gerektiğini söyleyen Katrin Jakobsdottir "Kamu bütçesinde neyin öncelikli olduğuna karar vermekle alakalı bir konu bu... İzlanda, komşu ülkeler arasında en çok antidepresan kullanan ülke... Spor ve sanat yoluyla depresyonla mücadelemizi güçlendirebiliriz" demişti. Kendi jenerasyonunun, yaşadığı hayatı değiştirmekten başka çaresinin olmadığını söyleyen İzlanda Başbakanı "Bir gezegenimiz var ve onu paylaşmak zorundayız. Dolayısıyla bu, kolektif bir çaba" diyerek projeye daha fazla ülkeyi davet etmişti.

İzlanda da Yeni Zelanda gibi 2019 yılında mutluluk ekonomisi vizyonu ile attığı adımları hızlandırdı. Başbakan Jakobsdottir'in kurduğu çalışma grubu halk için hangi konuların daha önemli olduğunu anlamak amacıyla anketler yaptı ve dört öncelik belirledi: Sağlıklı olmak ve sağlık hizmetlerine erişim, aileyle, arkadaşlarla ve komşularla iyi ilişkiler; güvenli ve ucuz barınma; gelir ve kaynakları artırma... Ardından komite, 13 konuyu kapsayan 39 göstere için bir teklif sundu. Göstergeler şu an müzakereye açık ve hedef onları İzlanda'nın her yıl güncellenen beş yıllık stratejik mali planına dahil etmek... İzlanda çalışmalarına devam ederken

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'yı ekonomik başarı için tek kriter olarak görmeyen ve sosyal, ekonomik ve çevresel faktörleri ölçmek için sistemler geliştirmeye çalışan ülkeler ağı olan Mutluluk Ekonomisi Ortaklığı'nda Yeni Zelanda, İzlanda ve İskoçya Özerk Yönetimi bulunuyor.

İskoçya Özerk Yönetimi de kendi mutluluk ekonomisini oluşturmaya çalışıyor. Bir TED konuşmasında Başbakan Nicola Sturgeon, "Gittikçe büyüyen ayrımcılık ve eşitsizlik, tatminsizlik ve yabancılaşma dünyasında sadece servet değil, mutluluğu da ön plana alan bir toplum vizyonu oluşturmak zorundayız" demişti. İskoçya 2018'de bu amaçla Milli Performans Çerçevesi adında bir program yayınladı. Bu programda İskoçya'nın temel değerleri nezaket, itibar ve şefkat olarak belirlendi. Program, hükümetin temel amacını "kapsayıcı büyüme" olarak açıkladı ve Kapsayıcı Büyüme Çerçevesi adı verilen proje, İskoçya'daki 32 yerel

yönetim tarafından kabul gördü. Bu çerçevede kapsamında ekonomi, sağlık ve istihdam gibi farklı alanlarda dört aşamalı bir yerel planlama yapılmasına karar verildi. Sonuçları görmek için ise 81 gösterge belirleyen İskoçya, bu konudaki çalışmalarına hız kesmeden devam etmeyi planlıyor.

Ülke ekonomilerinde merceği öncelikli olarak büyümeye değil, insanların hayatına çeviren mutluluk ekonomisi yaklaşımının uzun vadede nasıl bir yol izleyeceğini ve nasıl sonuç vereceğini şimdiden söylemek zor... Öte yandan, mevcut şartlar altında dünya adına önemli bir dönüşümü başlatmak için dikkate değer bir yaklaşım olduğuna dair düşünceler de güçleniyor.

GÜNDE 25 LİTRE SU İLE YAŞAMAK

RÖPORTAJ

Özlem Kapar Bayburs

Günlük su kullanım miktarımızın sınırlandırılacağı, hatta suyun karneye bağlanacağı bir geleceği hiç düşündünüz mü? Önlem alınmadığı takdirde, ne yazık ki bu ihtimal hiç uzak değil. Geleceğin İstanbul'unda olası bir kuraklığı ele alan "25 Litre" belgeseli, doğal ve çarpıcı anlatımıyla bizi bu gerçekle yüzleştiriyor ve küçük önlemlerin bile ne kadar çok işe yarayabileceğini hatırlatıyor.

Her gün sadece 25 litre su ile yaşamak zorunda olduğunuzu düşünün. Günlük ihtiyaçlarımızın odak noktasındaki hayat kaynağını ölçerek tüketmek zorunda kaldığınızı... Bu, uzak olmayan bir gelecekte karşımıza çıkabilecek karanlık ama gerçek bir senaryo olarak duruyor ne yazık ki... Ancak bu olasılık büyüdükçe farkındalık da artıyor. Ülkemizi ve dünyamızı kuraklıktan korumaya

dönük çağrılar güçleniyor. Yakın zamandaki örneklerden biri ise geleceğin İstanbulu'nda olası bir kuraklığı ele alan "25 Litre" belgeseli oldu. Kapımızdaki su krizini görmemize yardımcı olan bu belgesel, olumsuz gidişatı durdurmaya dönük neler yapılabileceğini bir kez daha düşünmemizi sağladı. Belgeselin yönetmeni Altuğ Gültan ile "25 Litre"nin mesajlarını konuştuk.

25litre

*"25 Litre" belgeselinde,
İstanbul'daki olası bir
kuraklık senaryosu
işleniyor.*

*Dünyada susuzluk
tehlikesi en yüksek
olan merkezler
arasında İstanbul
ön sıralarda...
İstanbul ile
birlikte listede
New York,
Moskova ve
Londra da
bulunuyor.*

Yönetmen Altuğ Güllan, "Bir kişinin musluğu açarken bir kez daha düşünmesini sağlamamız bile bizim için bir başarıydı" diyor.

**"25 Litre" belgeseli fikri nasıl ortaya
çıktı? Neden 30 veya 50 değil de 25
litre? Projeye başlama hikâyenizden
itibaren süreç nasıl gelişti?**

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre bir insanın günde kullanabileceği minimum su miktarı 25 litre... İşte bu yüzden filmimizin adı bu... Belgesel aslında National Geographic'in bir projesi... Daha önce de bu kanalla "İklim Meselesi" adı altında üç bölümlük özel bir belgesel film serisi çekip iklim değişikliğinin Türkiye'ye etkisini anlatmış ve ülkemizin bu sorunla yakın ilişkisini ekranlara taşımıştık. National Geographic, bu yapımın ardından kuraklık konusunda bir çalışma yapmak istediğinde yine kapımızı çaldı. Gelecekte kuraklığın neden olabileceği sonuçları anlatacak bir format geliştirmeyi hedefledik. Ülkemizin en büyük şehri olan İstanbul'dan yola çıkma kararı aldık. Çünkü İstanbul'da yaşayan halk, nedense "bize bir şey olmaz" inancına kapılabiliyor. Bu çerçevede İstanbul'un hâlihazırda var olan su problemine odaklandık. Hepimizin hatırlayacağı gibi İstanbul geçmişten bu yana susuzluk

tehlikesi yaşayan bir şehir... Zaman zaman barajlardaki su seviyelerini an be an takip ettiğimiz dönemler olduğunu unutmamamız gerekiyor. İşe susuzluğa neden olan etkenleri araştırarak devam ettik. Dünya çapında kuraklık tehlikesi zaten varken nüfusu artan şehirlerde risk daha fazla; hatta alarm vermeye başlamış durumda. İstanbul'daki popülasyon da her geçen yıl artıyor; üstelik burası kendi su kaynakları ile yetinebilen bir şehir değil, kilometrelerce uzaklıklardan su taşıyor. Dünyaya baktığımızda Güney Afrika Cumhuriyeti'nin en büyük ikinci kenti olan Cape Town örneğini filmimiz için baz aldık. Cape Town'da tamamen susuz kalınmaması, yani "sıfır günü"nin yaşanmaması için su sınırlamaları söz konusu... Önceleri günlük kullanım için kişi başı 50 litre sınırı denendi, sonra da su karneleri dağıtılmaya başlandı. Böylelikle bugüne kadar çok şükür ki "sıfır günü"nü yaşamadılar. Ama orada hâlâ "sıfır günü" için bir tarih güncel olarak duruyor, çünkü sorun tam olarak çözülmüş değil. Cape Town'dan daha büyük bir şehir olarak İstanbul'da

25 Litre belgeselini
National Geographic'in
YouTube kanalından QR
kod ile izleyebilirsiniz.

böyle bir durum oluştuğunda nasıl bir kaos yaşanabileceğini hayal ettik. Su karneleriyle her gün hakkını almaya giden insanları canlandırdık. Hikâyemizin tümünü, izleyiciyi temsil eden Athena grubunun solisti Gökhan Özoğuz'un perspektifinden anlattık. Filmimiz onun günde 25 litre su ile yaşama, yani su stresi deneyimini aktardı. Hedefimiz, ülkemizde kuraklıkla ilgili bir farkındalık yaratmaktır. Bir kişinin musluğu açarken bir kez daha düşünmesini sağlamamız bile bizim için bir başarıydı.

Filminizde yer alan, su tüketimine dair verilerden bazılarını bizimle paylaşır mısınız?

Türkiye'de su tüketiminin yaklaşık yüzde 70'ini tarım sektörü gerçekleştiriyor. Yüzde 10-20 arası da sanayide ve bireyler tarafından kullanılıyor. İSKİ'den aldığımız özel bilgiye göre İstanbul'da Türkiye'nin aksine yaklaşık yüzde 80 oranında bireysel tüketim söz konusu. O yüzden İstanbul'da durum hiç de iç açıcı değil. Giderek yükselen nüfus artışı bizi "25 litre" sınırlamasına doğru götürüyor.

Dünyada susuzluk tehditi yaşaması muhtemel ülkeler arasında Türkiye ne durumda? Gelecekte bizi neler bekliyor?

Türkiye, iklim değişikliğinden en çok etkilenecek coğrafyada bulunuyor. Kuraklık özelinde konuşursak, Boğaziçi Üniversitesi İklim Merkezi Müdürü Prof. Dr. Levent Kurnaz'a göre, Karadeniz kuraklıktan en az etkilenecek bölgemizken, başta İstanbul olmak üzere, ülke genelinde ciddi bir tehlike söz konusu. Belgeselde odak aldığımız İstanbul'un su durumuna ilişkin veri toplamada zorlanmadık, çünkü uluslararası kaynaklar da dahil bolca veri var. Dünyada susuzluk tehdidi en yüksek olan merkezler arasında İstanbul önde yer alıyor. Örneğin BBC News, "Dünyanın en büyük kentlerinin dörtte biri, su stresi ile karşı karşıya" uyarısını

yaparken, içme suyundan yoksun kalma olasılığı en yüksek olan 11 kent arasında İstanbul'a da yer veriyor. Dünya çapında yapılan araştırmalara göre İstanbul, New York, Moskova ve Londra susuzluk tehlikesi ile karşı karşıya olan önde gelen şehirler.

Öte yandan dibimizde Suriye gerçeği var. Pentagon'un belgelerinde şöyle bir gerçek vurgulanıyor; savaş öncesi bölgede bir kuraklık söz konusu... Ve bu kuraklık nedeniyle insanlar tarım yapamayıp büyük şehirlere göç etmeye başlıyor. Buna bağlı olarak da sosyal problemler baş gösteriyor; adaletsiz gelir dağılımı nedeniyle halk isyana sürükleniyor. İç savaşın ana nedeni tabii ki bu değil ama unsurlarından bir tanesi olduğu iddia ediliyor. "25 Litre"de Suriye'deki kuraklığa tanıklık etmiş biriyle de röportajımız var. Gökhan onunla konuşurken şunu anlatıyor: "Komşular bile su için kavga eder hâle gelmişti. Su tutmak için su pompaları yapıldı ama apartmanların üst katlarına kadar suyu çıkarmaya yetmiyordu, bu yüzden alt katla üst kat komşu kavga ediyordu." Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere insanın temel ihtiyacı olan suya dair herhangi bir olumsuzlukta işin rengi kolayca değişebiliyor.

"25 Litre"nin etkili olabilmesi için ne gibi teknikler kullandınız? Bu kadar hassas ve önemli olan bir konuyu etkili bir şekilde anlatabilmek için nasıl bir yol izlediniz?

Filmimizin toplam süresi olan 45 dakikada herkesin anlayacağı dilde bir iş çıkarmaya çalıştık. "25 Litre"nin yaptığımız diğer belgesellerden en büyük farkı gelecek senaryolarını canlandırmamız oldu. Bunu yapabilmek için işinde en iyi olan kişilerle, yapım şirketleriyle ve son teknolojilerle ortak çalıştık.

Belgeselin yayınlanmaya başlamasından sonra ne gibi geri dönüşler aldınız?

Konumuz çok çarpıcıydı ve anlattığımız isimler çok kuvvetliydi. Ekranlarda neredeyse her yayınlandığında "trend başlık" oldu. Ülkemizde bir belgeselin böyle ilgi görmesi nadir olan bir durum; bizi çok memnun etti. Hem National Geographic'te hem başka ulusal kanallarda yayınlandı. Bir belgeselin ana akım medyada bu kadar geniş yer alması son yıllar için bir ilk oldu. Özellikle çocuklu ailelerden çok geri dönüş geldi, çocuklar için etkili ve doğru bir anlatım olduğuna dair yorumlar aldık.

YAŞAM

ŞEHİRLERDEN BİLİNMEYEN ÖYKÜLER

YAZI

Biray Anıl Birer

◆◆◆

Şehir ve kültür politikaları alanında dersler veren tarihçi Wade Graham'ın kaleme aldığı "Rüya Şehirler", kent tasarımlarının arkasındaki fikirlerden yola çıkarak şehir peyzajlarının analizini yapıyor. Koç Üniversitesi Yayınları'ndan çıkan kitap, biz kentleri oluştururken, onların da bizi nasıl şekillendirdiğini anlatıyor.

*İsveç'in güneyinde, Jane Jacobs'ın
düşüncelerinden ilham alınarak
inşa edilen Jakriborg toplu konutları*

Her gün önünden geçip gittiğimiz, üzerinde düşünmediğimiz sokakların, yapıların ardında nasıl fikirler ve iletişim biçimleri vardır? Bu ve benzer sorular aklınızda yer tutuyorsa, Türkçesi Koç Üniversitesi Yayınları tarafından basılan Wade Graham'ın son kitabı "Rüya Şehirler: Dünyayı Şekillendiren Yedi Tasarım Fikri" size yeni bir pencere açabilir. Aynı zamanda bir peyzaj tasarımcısı olan, tarihçi ve yazar Graham, şehirlerimizi, orada yaşama biçimlerine dair çatışan düşüncelerle, yeni bir açıdan inceliyor. Hayalini kurdukları şehirlerle bugün yaşadığımız dünyanın planlarına imza atan mimarların ve düşünürlerin hikâyelerine kitabında yer veriyor.

"Rüya Şehirler", her birinin başlığı bir mimari tür olmak üzere yedi bölümden oluşuyor: Kaleler, anıtlar, beton blokları, kır evleri, mercanlar, alışveriş merkezleri ve habitatlar. Mimari stillere yönelik bir alan rehberi de sayılabilecek kitabında Graham, belirli binalar ve mahallelerle temsil edilen her stil için örnekler de veriyor. Kitabın her bölümüne fotoğraflar ve illüstrasyonlar eşlik ediyor. Graham, bölümlerin alt başlıklarına ise alanında öncü bir mimarı ve onun hayalini kurduğu şehir tipini yerleştirmiş. Örneğin, kaleler bölümünde anlattığı mimar Bertram Goodhue'nun tarzını "romantik şehir" olarak adlandırıyor. ABD'deki Santa Barbara kentinin Akdeniz stiliyle titizlikle inşa edilmiş mimari kimliğinin İspanya veya İtalya'da değil, Bertram Goodhue'nun zihninde başladığını söylüyor.

Graham, binaların bağlamlarından koparılıp her birinden eşsiz bir sanat objesiymiş gibi bahsedilmesinden yakınıyor ve şehirlerin aslında tamamen bağlamdan oluştuğunu iddia ediyor. Graham'a göre kentler, form ve mekânların bir araya gelmeleri, bunların arasındaki ilişki ve insanların çevreyle ilişkisi tarafından

oluşturuluyor. Dolayısıyla, şehirleri gerçek kılan bu mimari yapıların her biri; nasıl yaşamamız gerektiğine dair tartışmalara konu edilmiş bir tasarım, bir iddia, bir tepki ya da karşı tepki...

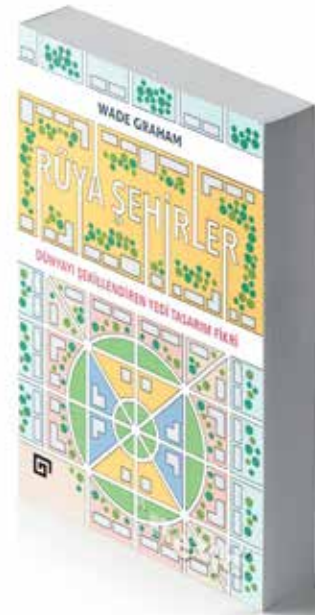
"Yeni kentçilik" anlayışının öncüsü mahalle sakini

Graham'ın kitabında yer verdiği en önemli kahramanlardan biri, 1950'lerde New York kentinin "usta müteahhidi" Robert Moses'ın kente dair yıkıcı planlarına karşı direniş örgütleyen Jane Jacobs. Moses'ın Aşağı Manhattan Otoyolu planı, 2 bin evin, 800 işletmenin, sekiz kilisenin ve bir parkın dümdüz edilmesini gerektiriyordu ve mimarlık eğitimi olmayan, mahalle sakinlerinden üç çocuk annesi Jane Jacobs tarafından örgütlenen direnişlerle önü kesildi. Jacobs daha sonra modernist şehir plancılığına yönelik sistemli ve sert eleştirilerini gazetelerde yazılar yazarak sürdürdü. Bir şehrin sadece okullar, konutlar, parklar ve binalardan ibaret olmadığını bunlarla birlikte sakinleri arasındaki etkileşimin şehre kimliğini verdiğini söyleyen Jacobs, şehirleri anlamak için esasen ayrı ayrı kullanımları değil, kullanımların bileşimlerini anlamak gerektiğini iddia ediyordu. Jacobs'ın fikirleri, daha sonra ortaya çıkacak "yeni kentçilik" anlayışının öncüsü oldu ve denetimli mimariyi, çeşitliliği, komşuluğu, karma kullanımı ve farklı türlerde ulaşımı ön plana çıkaran anlayışlarla yeni mekânlar oluşturuldu.

Çıkış noktasından sapan alışveriş merkezi fikri

Graham'ın kitabında tarihsel gelişimini detaylı anlattığı yapılardan biri de alışveriş merkezleri. "Dünya bir alışveriş merkezine dönüyorsa, alışveriş kent biçimlerinin yönlendiricisi hâline mi geliyor?" sorusunu soran Graham, bu olasılığın pek çok insanı korkuttuğunu düşünüyor. Öte yandan alışveriş merkezlerinin de içinde yaşadığımız

*"Rüya Şehirler",
kentlerimizi,
orada yaşama
biçimlerine
dair çatışan
düşüncelerle,
yeni bir bakış
açısıyla
inceliyor.*

*Wade
Graham'a
göre şehrin
zorluklarının
farkında
olarak ona
yeniden
bağlanmak,
onu evrilen
bir modernlik
çerçevesinde
yeniden
hayal etmek
mümkün...*

Graham'a göre gerçek bir sokağı taklit eden alışveriş merkezlerinden biri olan Canal City Hakata, Fukuoka, Japonya.

kültürel peyzajın ayrılmaz bir parçası olduğunun bilincinde. Yazar, Nazi Almanyası'ndan kaçan Avusturyalı mimar Victor Gruen'in fikirlerinin, "alışveriş kenti" oluşumuna doğrudan katkısı olduğunu anlatıyor. Gruen, kendi kitaplarında banliyönün insanların birbiriyle doğrudan temas kurmasını engellediğini söylüyordu. Çare olarak ise alışveriş merkezini şehre taşıma vizyonu, müşterek işlevler türünde tasarlanan bölgesel alışveriş merkezlerini önerdi. Gruen'e göre ideal alışveriş merkezi Amerikan toplumunun doğrudan eleştirisiydi: "Müşterek" olanı "dükkanlara" yeniden ekleyerek banliyö sakinlerini, şehri terk ettiklerinde geride bıraktıkları kamusal yaşama yeniden döndürecek. Ancak Gruen'in şehir merkezlerinde tasarladığı yaya alışveriş merkezleri, büyük banliyö alışveriş merkezleriyle rekabet

edemedi. Büyük ideallerine erişemediği için hayata küsen Victor Gruen, 1968'de Viyana'ya döndü. Hep hiddetle reddettiği bir etiket olan "alışveriş merkezinin babası" olarak anıldı. Graham, eserinde bahsettiği bazı tasarımlar ütöpik olsa da yazdığı kitabın bir ütopyalar tarihi veya şehirlerdeki başarısızlıklara ilişkin bir tartışma olmadığını, mükemmel bir dünya için model önermediğini söylüyor. "Rüya Şehirler", yapılaşmış çevremizin büyük bir kısmının tarihinde yatan hikâyeleri anlatmayı, modern şehrin alışageldiğimiz formlarının ardındaki -denenmiş veya denenmemiş- hayalleri ve niyetleri aktarmayı hedefliyor. Şehrin zorluklarının farkında olarak ona yeniden bağlanmanın, onu evrilen bir modernlik çerçevesinde yeniden hayal etmenin mümkün olduğunu öykülerle anlatıyor.

GRAHAM'IN RÜYA ŞEHİRLERİ

Graham, modern şehrin artık olağan hâle gelen formlarının arkasındaki hikâyelerle birlikte o formları tanımlamak, onları okumak, deşifre etmek ve sonuçlarını anlamak sistematik bir rehber sunuyor. İşte, ona göre "Dünyayı Şekillendiren Yedi Tasarım Fikri"...

KALELER: ROMANTİK BANLİYÖ

Özellikler: Pitoresk tarihi mimari, yoğun süslemeler ve ayrıntılarla dolu olması. Köşkler, villalar ve kiliseler gibi sanayi öncesi modelleri örnek alıyor. Tercihen müstakil evler, kıvrımlı sokaklar ve doğal peyzaj kullanımı.

Örnekler: California, Santa Barbara'nın İspanyol koloni dönemine benzeyen bölgeleri. Karma mimari üsluplu banliyöler: New York'taki Westchester County ve California'daki Beverly Hills, Londra'daki Hampstead bahçe banliyösü.

ANITLAR: YENİ-KLASİKÇİLİK

Özellikler: Genellikle beyaz, klasik üslupta sütunları, alınlıkları, frizleri ve silmeleriyle simetrik binalar. Düz, ağaç sıralı yollarla kaplı sokaklar. Mermer ya da bronz figüratif heykeller.

Örnekler: ABD'deki eyalet meclis binaları, New York Halk Kütüphanesi, Metropolitan Sanat Müzesi. San Francisco şehir merkezi.

BETON BLOKLARI: KULE BLOKLAR

Özellikler: Genellikle minimal şekilde detaylandırılmış, düz kenarları olan modernist tarzda yüksek binalar. Cam duvarlı ya da dökme betondan yapılar.

Örnekler: Boston'da hükümet merkezi. Londra'daki toplu konut bölgeleri: Roehampton, Alton Estate; Southwark. Eski Sovyet ülkelerindeki pek çok toplu konut alanı.

KIR EVLERİ: YAYILMA

Özellikler: Görünüşte kırsal nitelikleri olan, şehir merkezlerinin dışındaki arazide yer alan müstakil konutlar.

Örnekler: Amerikan şehirlerinin çoğunun çevresi: Detroit, Michigan; Indianapolis, Indiana; Bozeman, Montana.

MERCANLAR: YENİ KENTÇİLİK

Özellikler: Tek bir tarihsel üsluba sahip, komşuluk biriminin dikkate alındığı bina grupları.

Örnekler: İngiltere'deki Dorchester, Florida'da Seaside, Celebration ve Charleston Place, Boca Raton. İsveç'te Jakriborg.

ALİŞVERİŞ MERKEZLERİ: ALİŞVERİŞ DÜNYALARI

Özellikler: Yaya sokağına benzeyecek şekilde inşa edilmiş perakende dükkânları, restoranlar derlemesi.

Örnekler: Horton Plaza, San Diego. Mall of America, Bloomington, Minnesota. Japonya'da Canal City Hakata, Fukuoka.

HABİTATLAR: TEKNO-EKOLOJİLER

Özellikler: Fütüristik mimari. Deneysel, yenilikçi yapı teknikleri kullanarak çelikten, betondan ve camdan inşa edilen jeodezik kubbeler ve uzay kafesler.

Örnekler: Tokyo'daki Nakagin Kapsül Kule, Osaka'daki Umeda Gökyüzü Şehri. Montreal'deki Habitat 67, Londra'daki Thamesmead konut alanı ve Norwich'teki East Anglia Üniversitesi.

Montreal'deki Habitat 67

*İngiltere'deki
Hampstead*

STRESLE SAVAŞMAK VE ONU YENMEK MÜMKÜN!

YAZI

Özlem Kapar Bayburs

Çağımızın hastalığı stresle baş etmek için önce onu kabullenmek gerekiyor. MedAmerikan Tıp Merkezi doktorlarından Dr. Pinar Akan, stresi yönetmenin temelini dizginleri ele almaktan geçtiğini vurgulayarak, gereksiz stresten kaçınmak için bir dizi öneri sıralıyor.

Yeni dünyanın getirdiği alışkanlıklar, yaşam tarzı değişiklikleri, politik ve ekonomik gelişmeler karşısında bireyler ve toplumlar stresle geleneksel başa çıkma yöntemlerinin artık geçerli olmadığı durumlarla karşılaşılıyor. MedAmerikan Tıp Merkezi doktorlarından Doktor Pinar Akan, stresle yeni başa çıkma yönteminin, öncelikle onu kabul ederek kişinin kapasitesinin ve imkanlarının bu stres karşısında bir çözüm yaratmak üzere planlanması gerektiğini belirtiyor. "Stres, mikro düzeyde genlerimizi ilgilendirirken, makro düzeyde toplumsal boyutlara varabilir" diyor Dr. Akan, bireysel streslere dış stresler eklenince, başa çıkma stratejilerinin yetersiz kalabildiğini ve

çözümünden daha da uzaklaşılabildiğini vurguluyor ve ekliyor: "Stres karşısında verilecek en zararlı karar, daha çok strese girmektir!"

Dr. Akan'a göre kontrolün aslında bizim elimizde olduğunu fark etmek, stres yönetiminin temelini oluşturuyor. Dr. Akan şöyle diyor: "Stresi yönetmek dizginleri ele almaktan geçer; düşüncelerinizi, duygularınızı, günlük planınızı, çevrenizi ve problemlerle başa çıkma şeklinizi siz belirlersiniz. Esas amacımız, dengeli bir hayat, iş, ilişkiler, dinlenme ve eğlenme için yeteri kadar zaman ayırarak, aynı zamanda artan baskı altında direnç gösterebilme kapasitesi ve zorlukları karşılama cesaretini geliştirmektir."

"Dışarıdan gelen stresle başa çıkmanın yolu, stresi kendi oluşturduğumuz sağlıklı stratejilerle yönetmektir."

*MedAmerikan Tıp
Merkezi doktorlarından
Doktor Pınar Akan*

Bunları yapmayın!

Stresle başa çıkarken uygulanan sağlıksız yöntemler arasında sigara içmek, alkol tüketmek, beslenme bozuklukları, televizyon ve internet karşısında saatlerce oturmak, aile ve çevreden uzaklaşmak, ilaç kullanarak rahatlamaya çalışmak, fazla uyumak, işleri geciktirmek, günü aşırı telaş içinde geçirerek problemlerden kaçmak ve başkalarına stres yaratarak kendini rahatlatmak yöntemleri sayılabilir. Bunlardan hepimiz zaman zaman suçluyuz. Eğer sizin kullandığınız yöntemler kendi duygusal ve fiziksel sağlığınıza yararlı değilse, daha farklı yöntemler bulmak zorundasınız. Elbette bunların hepsi sizde bir değişim gerektirecektir ve bu da korkutucudur. Ya durumu değiştirebilirsiniz veya reaksiyonunuzu değiştirebilirsiniz. Hangisini değiştireceğinize şöyle karar verebilirsiniz: Kaçınmak, değiştirmek, adapte olmak, kabullenmek. Duruma ve kişiye göre cevap farklı olacaktır. Dr. Pınar Akan şöyle anlatıyor: "Kadim gerçek şudur: Dünya döndükçe tüm canlılar negatif ve pozitif deneyimler geçireceklerdir. Dışarıdan gelen stresle başa çıkmanın yolu, stresi kendi oluşturduğumuz sağlıklı stratejilerle yönetmektir. Bizi öldürmeyen şey güçlendirir, ancak adaptasyonu yapabilmemiz için zihnen ve bedenen hazırlıklı olmamız gerekir."

Gereksiz stresten kaçınmak için öneriler

Aslında, bazı basit önlemlerle stresten kaçınmak mümkündür. Bunun için işte, birkaç öneri...

- Hayır demeyi öğrenin. Limitlerinizi bilin ve onlara uyun.
- Size stres veren insanlardan uzak durun.
- Çevrenizdeki streslerden etkilenmek normaldir, ancak örneğin haberlerin sizi rahatsız ettiğini düşünüyorsanız, televizyonu kapatmakta fayda var. Trafik sizi sıkıyorsa, başka bir

yöntemle yolculuk etmekte yarar olabilir.

- Stresli durumdan kaçınmıyorsanız, ortamı değiştirmeye çalışın. Duygularınızı içinde tutmaktansa anlatmayı deneyin; bunu saygılı ve açık bir şekilde yaparsanız, birçok konuda daha fazla öfke birikmesine engel olarak stresinizi azaltabilirsiniz.
- Zaman planlaması yapın. Eğer çok fazla işiniz varsa, sakın ve odaklı olmaya çalışın, daha fazla strese girmek işlerinizi kolaylaştırmayacak.
- Stresinizin kaynağını değiştirmeye gücünüz yetmiyorsa, kendinizi değiştirmeyi düşünebilirsiniz. Bazı beklentilerinizi ve tavırlarınızı değiştirmeniz gerekebilir.
- Mükemmeliyetçilik stresi artırabilir. Daha az mükemmeliyetçi standartlarla aslında yeterli olduğunuzu anlamaya çalışın.
- Olayların pozitif yönüne bakın ve kötü bir şey olduğu zaman, bunun hayatınızın tek konusu veya durumu olmadığını fark edin.
- Bazı konular sizin elinizde değildir, bu durumda kontrol etmekten vazgeçin.
- Duygularınızı sevdiğiniz bir arkadaş veya terapistle paylaşabilirsiniz. Konuşmak probleminizi çözmesine bile, sizin sağlığınıza pozitif etkileyecektir.
- Haksızlığa uğramış olsanız dahi affetmeye çalışın.
- Fiziksel gevşeme için nefes terapisi ve yoga gibi yöntemleri kendi başınıza ya da grupla uygulayabilirsiniz.
- Doğru beslenmek enerjinizi yükselttiği için, beyninizi besleyerek doğru kararlar vermenizi sağlar. Uyanmak veya yorgun vücudunuzu canlandırmak için kafein ve şeker kullanmayın.
- İyi bir uyku zihin berraklığı getirerek sizi irrasyonel düşüncelerden uzaklaştırır.

YÜKLEMELİK ÇOOOK **KOLAY**

Koç Topluluğu çalışanlarının ortak buluşma noktası **KoçHub**'ı yüklemek için, aşağıda yer alan ilgili karekodu telefonunuzun kamerasına okutabilirsiniz.

www.kochub.com.tr

KOLEKTİF

ÇÖLLEŞMEYE DOĞRU: SÖNMEYEN YANGINLAR

YAZI
Yasemin Balaban

◆ ◆ ◆

Küresel ısınma nedeniyle son zamanlarda iyice artan orman yangınlarının külleri, geleceğimiz üzerinde de kalın bir örtü oluşturuyor. En önemli temiz hava ve su kaynağı olan, biyoçeşitliliği koruyan, iklim değişikliği kalkanı görevi yaparak hem insanlar hem de gezegen için son derece kritik bir rol üstlenen ormanlarımızı hızla kaybediyoruz. Bilim kurgu filmlerindeki kıyamet sonrası manzaralarını yaşamamak için bir an önce harekete geçmemiz şart.

Avustralya'nın aylardır söndürmek için mücadele ettiği yangınlar, Güney Amerika'yı da esir almıştı.

Dünyadaki oksijenin yüzde 40'ını sağlayan, atmosfere nem sağlamada denizlerden daha fazla rol üstlenen, karasal biyoçeşitliliğin yüzde 80'ine ev sahipliği yapan ormanlar her geçen yıl azalıyor.

Itfaiyecilerin yangından kurtardığı bir koala, sargılar içinde yatan bir kanguru, gökyüzünü kaplayan turuncu renk ve her yeri kaplayan küller... Geçtiğimiz haftalarda medyada geniş yer alan bu görüntüleri derin bir acıyla izledik. Avustralya'da eylül ayından beri süregelen ve neredeyse tüm kıtayı kaplayan yangınların külleri, gelecek üzerinde de bir örtü oluşturdu. Bu yangınlarda 1 milyardan fazla hayvanın ve 30'a yakın insanın hayatını kaybettiği, milyonlarca hektarlık arazinin yandığı tahmin ediliyor. Yanan yerlerde canlı yaşamın yeniden var olması on yıllar alacak. Yangından kurtulan canlılar, yaşam alanları yok olduğu için hayatlarına devam etmekte ve su bulmakta büyük zorluk yaşayacak. Tehdit altında bulunan birçok türün yok olma ihtimali daha da artacak. Yangınlarla atmosfere yayılan karbon, uzun süre daha canlıları tehdit edecek. Kısacası orada hiçbir şey uzun süre eskisi gibi olamayacak. Geleceğimize gölge düşüren orman yangınları, sadece Avustralya'dakilerle sınırlı değil. Geçtiğimiz yıl dünyamız Güney Amerika'daki yangınlarla da

büyük darbe aldı. Brezilya, Bolivya ve Paraguay'ı etkileyen ve uzun süre devam eden Amazon Yağmur Ormanları'ndaki yangınlarda telafi edilemez kayıplar verildi. Bu ormanlar 40 bin bitki ve 6 bin hayvan türüne ev sahipliği yapıyor, küresel iklim değişikliğini yavaşlatma ve önlemede büyük önem taşıyor ve küresel biyoçeşitliliğin yüzde 25'ini oluşturuyordu. Burada 800 bin hektarlık orman yok oldu.

Yine geçtiğimiz yıl Güneydoğu Asya'da ve Sahra Altı Afrika'da da büyük yangınlar yaşandı. Rekor kıran sıcaklıklar sürerken, gezegenimizin en soğuk yeri olan Sibiry'a bile yangınlardan kaçamadı. Aynı durum ülkemiz için de geçerli... Her yıl yaz aylarında yoğunlaşan yangınlar 2019'da büyük bir bilanço yarattı. Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre geçen yıl yaklaşık 5 bin 500 hektar ormanlık alanı yangınlarda kaybettik.

En büyük sorumlu bizim

Yangınların bu kadar uzun devam etmesinin ve bir türlü söndürülememesinin arkasındaki en önemli etken ise küresel iklim değişikliği. Dünyamızda yazlar artık daha kurak geçiyor. Birçok yerde neredeyse hiç yağmur yağmıyor ve bütün bitki örtüsü kuruyup tutuşmaya hazır hâle geldiği için yangınların önüne geçilemiyor. Ne yazık ki gezegenimizi iklim değişikliğine karşı koruyacak en büyük kalkanlarımızdan birinin, ormanların adım adım yok olduğuna tanık oluyoruz.

Dünyadaki oksijenin yüzde 40'ını sağlayan, atmosfere aynı alana sahip denizin 8-10 katı kadar nem salan, karasal biyoçeşitliliğin yüzde 80'ine ev sahipliği yapan ormanlar her geçen yıl azalıyor. Oysa dünya nüfusunun yaklaşık beşte birine doğrudan fayda sağlayan ormanlar, temiz hava ve su kaynağı olarak, biyoçeşitliliği koruyarak, iklim değişikliğinin önüne

set çekerek hem gezegen hem de insanlar için yaşamsal bir rol üstleniyor. Ve biz bu eşsiz kaynağı yavaş yavaş kaybediyoruz.

Orman örtüsü hızla kayboluyor

Birleşmiş Millerler Kalkınma Programı'nın (UNDP) en son 2015 yılına ait olan, yani son 3 yıldaki kayıpları bile yansıtmayan verileri ormanların dünyadaki toplam araziler içindeki payının 1990'da yüzde 31,6 iken 2015'te yüzde 30,6'ya gerilediğini gösteriyor. Çeşitli sivil toplum örgütlerinin son üç yıla ilişkin değerlendirmeleri ise durumun vahametini ortaya koyuyor. Küresel Orman İzleme (Global Forest Watch) örgütü ve Dünya Kaynakları Enstitüsü (WRI) tarafından yayımlanan raporda orman örtüsü kaybının 2017 yılında toplam 15 milyon hektarı aştığı belirtiliyor. Bugüne kadar meydana gelen en büyük orman alanı kaybı 2016 yılında 297 bin kilometrekare olarak

kayıtlara geçti. Örgüt, dünya genelinde 2003 yılından, tropikal bölgede ise 2008 yılından itibaren, orman kayıplarının iki katına çıktığına dikkat çekiyor.

Kaybedilen ormanın yeniden oluşması 100 yıl sürüyor

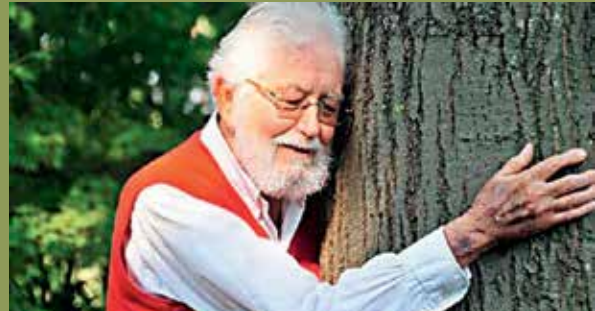
Dünyamızın ormanlarının yok olması değerli habitatların kaybına, arazi bozulmasına, toprak erozyonuna, temiz suda azalmaya ve atmosfere daha fazla karbon salınmasına neden oluyor. Ormanlar, mikroorganizmalardan hayvanlara, mantarlardan bitkilere çok büyük bir ekosistem oluşturuyor. Yok olan bir ormanın tekrar eski yapısına dönmesi ise ancak 100 yıllık bir sürenin geçmesiyle mümkün olabiliyor. Ormanın erozyondan koruduğu toprakların oluşumu için de yüzyıllar gerek. Ülkemizde her yıl 500 milyon tonunu erozyonla kaybettiğimiz toprağın 1 santimetresinin oluşumu için gereken süre 400 yıl.

Topyekûn harekete geçme zamanı

Geleceğimizin güvencesi ormanlar sadece ağaç toplulukları değil, onlar dünyamıza hayat veren en önemli kaynaklar. Gezegendeki hassas yaşam dengesinin en etkin parçalarından biri. Her bir canlının, bakterinin, mikrororganizmanın birbiriyle etkileşimde olduğu ekosistemimizin devamı ancak ormanlarla mümkün. Bunun için biz de birçok şey yapabiliriz. Çevreyi korumaya dönük sosyal sorumluluk projelerine katılmak, yaşam tarzımızda rötuşlar yaparak karbon salımının azalmasına katkıda bulunacak önlemler almak, bunlardan sadece bazıları. Bilim kurgu filmlerinden tanıdığımız kıyamet sonrası manzaralarını gözümüzün önüne getirip bir an önce hem bireysel önlemlerimizi almamızın hem de topyekun harekete geçmemizin vakti geldi. Gelecek kuşaklar için daha yaşanabilir bir dünya bırakmak hepimizin sorumluluğu...

DOĞAYA ADANAN BİR HAYAT...

Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma (TEMA) Vakfı Kurucu Onursal Başkanı Hayrettin Karaca'yı geçtiğimiz ay kaybettik. 1922 yılında doğan Karaca, eğitimini tamamladıktan sonra ailesinin triko-örme işinin başına geçip onu ülkenin en başarılı sanayi kuruluşlarından biri haline getirmişti. Doğanın yok olmasına karşı uzun yıllar boyunca büyük bir savaş veren Karaca, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından "orman kahramanı" unvanına layık görülmüştü. 1992 yılında A. Nihat Gökyiğit ile birlikte TEMA Vakfı'nı kuran Karaca, tüm hayatı boyunca Anadolu'da yaşamakta olan erozyon ve çölleşme tehlikesine kamuoyunun dikkatini çekmek için uğraş verdi. "Sosyal sorumluluk" kavramının henüz bugün olduğu kadar bilinmediği bir dönemde TEMA'nın "Türkiye Çöl Olmasın" sloganı toplumda büyük yankı uyandırdı. Karaca, Türkiye'nin ilk özel arboretumunu da kurarak, yıllar boyunca yurt içi ve yurt dışında botanik bahçelerini gezmiş, gittiği her yerden tohumlar toplayarak bunları Türkiye'ye getirmiş ve çevreyi korumaya dönük farkındalığın artmasında büyük pay sahibi olmuştu.

14 bin türü barındıran Yalova'daki Karaca Arboretumu, aynı zamanda ülkenin tehlikedeki türleri için bir gen koruma merkezi olarak dikkat çekiyor. Hannover Üniversitesi'nden ekoloji profesörü Franz H. Meyer, Hayrettin Karaca'dan "Şimdiye kadar hiç böylesine kişisel çıkar gütmeyen, kendini insanlığın yararına çalışmaya adanmış birine rastlamadım" diye bahsetmişti. "Toprak dede" olarak da anılan Karaca'nın doğaya sevgisi, genç kuşaklar için büyük bir ilham kaynağı oldu. Kendisini saygıyla anıyoruz.

İNSANLIĞIN HAFIZASI:
EL YAZMALARI

“Söz uçar yazı kalır” derler. Suna ve İnan Kıraç Vakfı tarafından kurulan İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, 25 Temmuz 2020 tarihine kadar geçmişe açılan bir kapı, bir hafıza niteliği taşıyan el yazmalarını konu alan “Hafıza-i Beşer: Osmanlı Yazmalarından Hikâyeler” sergisine ev sahipliği yapıyor. Enstitünün zengin koleksiyonundan bir seçkiyle oluşturulan sergi, Osmanlı el yazmaları aracılığıyla ziyaretçileri metinler, objeler ve zamanlar arasında bir yolculuğa davet ediyor.

YAZI

Mine Akverdi Denктаş

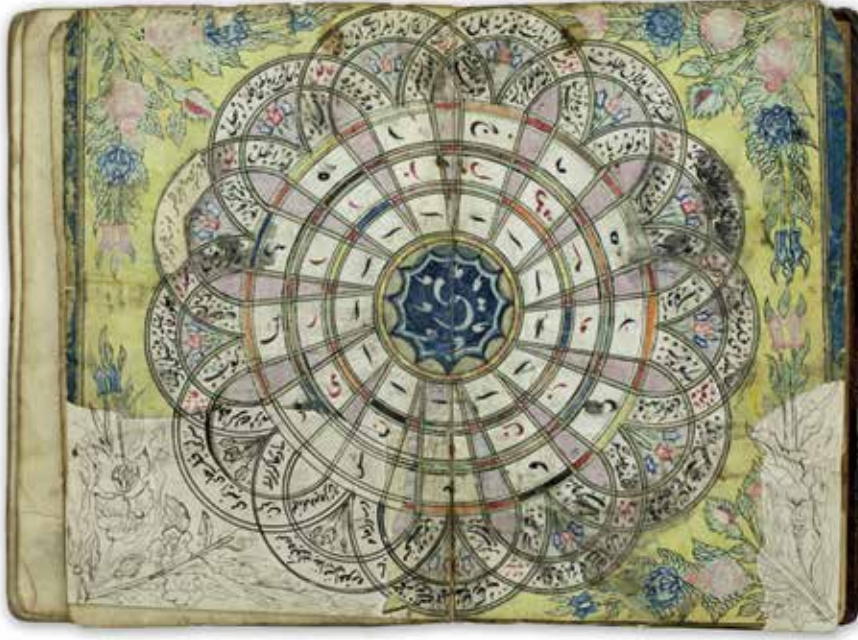
Türk hat sanatı tarihinin en önemli kaynak eserlerinden biri olan Güلزâr-ı Savâb'ı hazırlayan, usta hattat Nefeszâde İbrahim Efendi (ö. 1650) şu tarifi verir: Beziryağı, neftyağı (petrol), çıra, gaz yağı, zeytinyağı, ban yağı, menekşe yağı veya balmumundan "is" elde edilir. Sonrasında is, saf su ve Arap zamkıyla karıştırılabildiği gibi safran, öküz kuyruğu çiçeği, misk, sığır ödü, meyan balı, gül suyu, mersin ağacı meyvesi suyu gibi envaiçeşit maddeyle birleştirildiğindeyse, kelime anlamı "terkip edilmiş, bir araya getirilmiş" olan o mucizevi madde, yani "mürekkep" ortaya çıkar. İşte papirüse, deriye, pamuk levhalara ve boş kâğıt yığınlarına ab-ı hayat misali can veren bu sihirli karışımdır. Mürekkep sıradan bir boya değildir; onu boyadan ayıran, şekil verdiği harf ve süslerdir. Hat, tezhip, cilt, minyatür ve ebru sanatçıların ellerinden çıkan figürler, harfler, ince işler, resimler ve süsler mürekkeple buluşup kâğıdın üzerine işlendiğindeyse eşsiz bir eser doğar: El yazması! Her biri tek tek elle yazılan, dolayısıyla hiçbirinin birbirinin aynı olmayan el yazmaları, kullanılan estetik yazı karakterleri, süsleme unsurları ve illüstrasyonları ile sadece eşsiz birer sanat eseri olmakla kalmaz, matbaanın henüz icat edilmediği bir dönemde, yazıldığı çağa ait duyguları, düşünceleri, gelenekleri, görenekleri, bilgi, olay ve hikâyeleri kâğıt üstünde ölümsüzleştirerek, başta Osmanlı tarihi olmak üzere, uçsuz bucaksız bir coğrafyanın ve bugünümüzü şekillendiren dev bir tarihin

portresini yüzyıllar sonrasına taşır.

Bugün insanlık için geçmişe açılan bir kapı, bir hafıza görevi üstlenen el yazmalarının en güzel ve en kıymetli örnekleri, bu çok katmanlı kültürel mirasın tüm dinamikleriyle birlikte şimdilerde Suna ve İnan Kıraç Vakfı tarafından kurulan İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nün “Hafıza-i Beşer: Osmanlı Yazmalarından Hikâyeler” sergisinde görücüye çıkıyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun çok dilli toplumunda ve erken modern dönemin, sınırları geçişken coğrafyalarında şekillenen Osmanlı el yazması kültürüne odaklanan sergi, ziyaretçileri metinler, objeler ve zamanlar arasında bir yolculuğa çıkarıyor.

Osmanlı'da aşk, büyü, cinsellik

Osmanlı el yazmaları 19. yüzyılda matbaanın yaygınlaşmasıyla yavaş yavaş popülerliğini kaybedip, 20. yüzyılda geniş kitleler için bir bilgi, hikâye ya da maneviyat kaynağı olmaktan ziyade koleksiyonerlerin arzu nesneleri arasına girdi. Ancak en zengin el yazması koleksiyonlarından biri olan Suna ve İnan Kıraç Vakfı El yazması Koleksiyonu'ndan bir seçkiyle oluşturulan “Hafıza-i Beşer: Osmanlı Yazmalarından Hikâyeler” sergisi görüntünün ötesine, el yazmalarının içeriklerine, yazıldıkları döneme ve yazarlarına da ışık tutuyor. Küratörlüğünü K. Mehmet Kentel'in üstlendiği sergide, gündelik hayattan tıp metinlerine, yemek risalelerinden tarikat eserlerine, aşk şiirlerinden cinselliğin işlendiği

Görsel Şiirli Şiir Mecmuası, (18. yüzyıl)

Muhtemelen erken 18. yüzyılda doldurulmaya başlanmış ancak 1940'lara kadar içine yeni şiirler eklenmeye devam etmiş bu şiir mecmuasında bir adet "görsel şiir" bulunuyor. En ortadaki "y" harfi, her bir beytin ilk harfini oluşturuyor. Örneğin: "Yâr gelüp âşkın menziline kulsa cay / İtme mi gün yüzi dideleri ruşenay."

metinlere, dua kitaplarından büyü kitaplarına, tarihi belgelerden destanlara, takvimlerden ansiklopedik eserlere kadar birçok farklı içerikli el yazması ziyaretçilerle buluşuyor. Serginin duvarlarında çorbalardan böreklerle, tatlılardan turşulara 18. yüzyılın yemek kültürü hakkında önemli bilgiler veren "Yemek Risalesi"ni de içinde Osmanlı müziğinin büyük ustası Dede Efendi ve hamisi III. Selim'e ait güftelerin bulunduğu "Şarkı Mecmuası"nı da görmek mümkün. Osmanlı İmparatorluğu'nda IV. Murat döneminin hekimbaşılık görevini yürütmüş Emir Mehmet Çelebi'nin 17. yüzyılda hayli popüler olmuş tıp kitabı "Enmuzecü't-tıbb"ın el yazmasının yanında ünlü hekimin acıklı sonuna dair çarpıcı bilgileri de bulabilirsiniz. Öte yandan Mars'ın yörüngesinden İsrail'in sûruna, ayvanın sağlığa faydalarından İskender'in Atlas Okyanusu'ndaki maceralarına göklerden yerlere alemdeki yüzlerce acayıplığı özenli bir özetle sunan Ahmed-i Bican'ın (ö. 1466'dan sonra) "Acâ'ibu'l-mahlûkât" eseri ile dönemin ilim ve inanç dünyasına tanıklık edebilirsiniz. Sünbülzade Vehbi'nin (ö. 1809) kadın avcılarını zenpareler ve genç oğlan avcılarını gulamparelerden, baştan çıkarma yöntemlerinden, cinsellikten dem

vurduğu "Şevkengiz"i ve Enderunlu Fazıl'ın "Defter-i Aşk"ı gibi döneminde ahlaka aykırı olduğu gerekçesiyle toplatılan, yasaklanan, buna rağmen elden ele dolaşan eserler de serginin dikkat çeken yazmaları arasında. Ayrıca Avrupa ile Asya'yı seferleriyle birleştirmiş Büyük İskender'in destansı hikâyelerini konu alan ve büyük bir coğrafyanın çok dilli anlatıları arasında bir köprü kuran kültürlerarası eser "İskendername"nin, ünlü Bektaşî şeyhi Kaygusuz Abdal'ın "Gülistan"ının, Mevlana Celaleddin Rumi'nin "Mesnevi"sinin, Osmanlı şairlerinin sultanı Baki'nin meşhur "Divan"ının, İran edebiyatının en büyük eserlerinden biri olan Firdavsi'nin "Şahname"sinin eşsiz el yazması kopyaları birer kıymetli mücevher misali meraklılarının huzuruna sunuluyor.

Değişen, dönüşen ve hep yaşayan eserler

"Hafıza-i Beşer: Osmanlı Yazmalarından Hikâyeler" sergisi, gözler önüne serdiği bu muazzam seçkiyle geçmişte yaşayan insanların hafızasını, bilgisini, düşüncelerini günümüz insanları ile bir araya getirmeyi ve farklı çağlar arasında diyalog kurma fırsatı yaratmayı başarıyor. Bu, Osmanlı el yazmaları

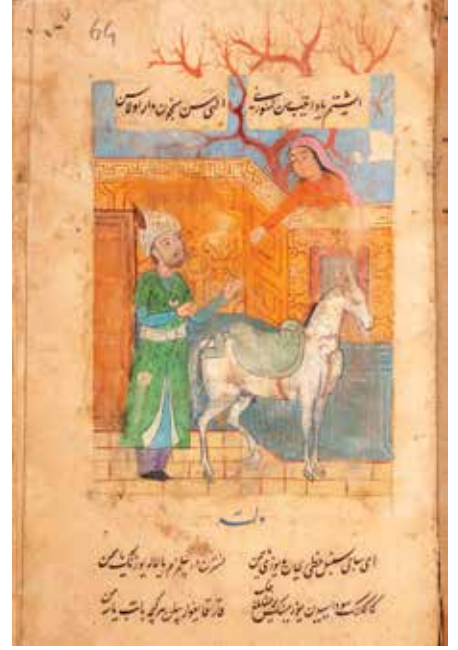
kültürünü yaşatmak açısından önemli. Zira diyalog Osmanlı el yazmaları kültürünü dinamik kılan, belki de en önemli özellik.

Osmanlı'da yazmalar çok daha kolektif bir okur-yazarlık dünyasında şekillenmişti. Metinler, onları çoğaltanların ve okurların elinde değişiyor, okur ve yazarlar metin aralarında ve kenarlarında diyaloga giriyor, bu diyalogların, değişikliklerin fiziki izleri kâğıdın üstünde takip edilebiliyordu. Yazmak kadar okumak da kolektif bir eyleme dönüşmüştü. Bir yanda kahvehane ve kiraathanelerde popüler hikâyeleri yüksek sesle okuyanlar, diğer yanda önceki okurların notlarına cevap veren başka okurlar vardı. Belirli bir konuda yazılmış, planlanmış, hattatıyla, müzehhibinin ince ince işlediği yazmalar bir tarafa, bazıları da sahiplerinin karalama defteri gibi kullanılmış, basur derdine karşı yazılan beyitlerle meşk örnekleri yan yana gelebilmiştir. Örneğin "On İki Hayvanlı Türk Takvimi"yle ilgili yazmanın içinde, yazma sahibinin Hicri 1099 (1687-1688) yılında Rumeli'de büyük bir bolluk olduğu, bir çavdar tanesinin 136 baş çavdar verdiğine dair memnuniyet dolu notunu bulmak mümkündür.

"Hafıza-i Beşer: Osmanlı Yazmalarından Hikâyeler" sergisi işte bu kolektif kültürün izini sürüyor: Van Kalesi'ni beklerken yazma kopyalamaya fırsat bulan muhafız İbrahim Ağa'yı, divanı elden ele gezmiş Zübeyde Hanım'ı,

kendi yazmasını düzelten Fransa Sefiri Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi'yi, esere "yazan yanlış yazmış" diye müdahale eden Kilisli Rifat'ı, yazdıkları ayıplanmış, yasaklanmış ama kulaktan kulağa anlatılmış Enderunlu Fazıl'ı, yazmayı koruması için yazılmış "Ya Kebikeç" duasını, bunu umursamadan karnını doyurmuş kâğıt kurdunu ve yüzlerce meşhur ya da isimsiz yazarı ve okuru bir araya getirerek el yazmalarının çok katmanlı dünyasını daha iyi anlamamızı sağlıyor. Metinlerin yanında tablo ve yazmaların oluşumu aşamasında kullanılan aletlere de göz atmamızı sağlayan sergi, el yazması kültürü üzerinden Osmanlı toplumunda kültürel zenginlik, gündelik hayat, bilimsel çalışmalar ve sosyal ilişkilerin izlerini sürüyor; İstanbul'un tarihsel coğrafyasının

yazmalar aracılığıyla nasıl yeniden yaratılabileceğini gösteriyor. Sergi duvarında yer alan şu sözler el yazmalarının büyüsunü özetliyor: "Yazmalar insanlığın hafızasını taşıyor – hafıza-i beşer! Ama onları sadece insanlar var etmez. Kâğıdı var eden ağaç, mürekkebin yaratıldığı bitki, yazmayı koruduğu düşünülen tılsım, tüm tılsımları alt ederek beslenen ve izlerini yazmaya bırakan kurtlar, böcekler ve güveler, kâğıda sızan rutubet... Hepsi yazmanın ait olduğu çok daha karmaşık ve katmanlı bir madde evrenin parçalarıdır. Yazmalar yüzyıllar önce üretilmiş olabilir, ama fiziki, kimyasal ve biyolojik maceraları üretildikleri gün bitmez, raflarda, depolarda, okuyucularının elinde, vitrinlerde değişmeye, dönüşmeye ve yaşamaya devam ederler."

Divan, Kışverî
(15-16. yüzyıllar).

YAZMALARI YARATANLAR

Osmanlı İstanbulu, geniş bir coğrafyanın yazılı kültürünün en önemli üretim merkezlerinden biriydi. Müellifler, müstensihler, mücüllitler, cetvelkeşler, müzehhipler, çok parçalı ve katmanlı bir yaratıcı sürecin içinde, çok farklı konu ve dillerde yazmalar üretirler; okuyucular bu yazmaları elden ele dolaştırır, sesli ve sessiz, meclis içinde ve yalnız, muntazam notlar düşerek ya da karalayarak okurdu. Modern baskı kitaplardaki kitapta emeği geçen kişi ve kurumların isimlerinin anıldığı künyeler yazmalarda bulunmuyordu. Ama yazmaları yaratanların ve tüketenlerin isimleri çoğu zaman bilinemesi de bıraktıkları izler yüzyıllar sonra elimizde tuttuğumuz objede hâlâ takip edilebilir.

Müellif: Eser sahibi, yazar anlamına gelir. Telif haklarının kurumsallaştığı modern zamanlarda üretilen kitapların aksine, el yazmalarının yazarlarını tespit etmek o kadar kolay değildir. Yazmaların birçoğunun imzasız olması bir yana, eser sahibi bilinenlerin de eserin o versiyonu üzerindeki belirleyiciliği tartışmalıdır—

acaba yazmalar yüzyıllar boyunca kopyalanırken, kimisi kötü el yazısı kimisi de bilinçli tercihler sonucu nasıl değişikliklere uğramış, hangi kısımları neredeyse baştan yazılmıştır?

Müstensih: İstinsah eden, çoğaltan kişiye denir. Osmanlı toplumunda herkes okuyup yazamaz, ama okuyup yazan herkes kitap çoğaltabilirdi—müstensih ve hattatların bir esnaf teşkilatı yoktu, yazma üretimi hiçbir grubun tekelinde değildi. Kuran-ı Kerim'in çoğaltılmasının sevap sayıldığı bir toplumda istinsah yasağı düşünülemezdi, Ortaçağ Avrupası'nda manastırların üretim tekeline sahip büyük kopyalama atölyeleri Osmanlı coğrafyasında bulunmuyordu. Bu durum bir kitabın ilk yaratıcısıyla çoğaltanlar arasındaki farkı muğlaklaştırır, müstensihler ve okurlar eserlere parçalar ekler, sonraki nüshalar bazen bu parçaları da eserin içine dâhil ederdi.

Mücellit: Yazma eserlerin ciltlerini mücellitler yapardı. Ucuz ve pahalı, süslü ve sade birçok farklı tip cilt, değişik

dönemlerde popüler olmuştu. Mücellitler eserlerin dolaşımında da önemli bir rol oynar, ufak miktarlar karşılığı bazı ciltleri okurlara kiralardı.

Müzehhip: Yazmalardaki tezhipleri ("altın bezeme"), yani süsleri yapan kişidir. İyi tezhipli yazma, özellikle de Kuran-ı Kerim sahibi olmaya çok kıymet verilirdi. Bir yazmanın tezhibi, tüm yazılar yazıldıktan sonra yapılır, tezhiplerde görülen geometrik ve şematik süslemeler farklı formlar arasında dolaşır, mimari ve tekstil işlerinde de kendilerini gösterirdi.

Okur: Kitap sadece yazıldığında değil, okunduğunda da yaratılır. Eserin tek bir nüshasının binlerce kez çoğaltılmadığı, telif hakkının kurumsallaşmadığı erken modern dönem için bu daha da doğrudur. Okurların tarihi, yazarınkiyle iç içedir, okurun derkenara bıraktığı notlar, kitabın neden, nerede, ne zaman ve kim tarafından okunduğunu, okurun yazarla nasıl bir ilişki içine girdiğini gösterir; bir detayın, bir hayalin, bir anın ve hatıranın kaydını tutar.

“ELEKTRONİK KÖPRÜLER” ŞUBAT BULUŞMASI

21 ŞUBAT 2020

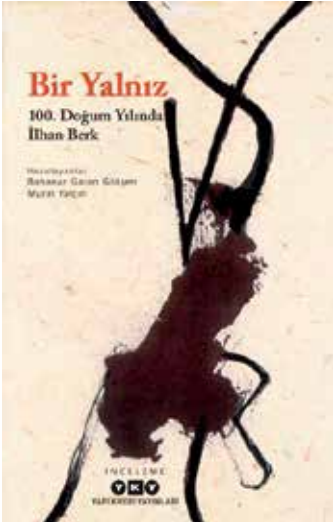
Pera Müzesi, elektronik müziğin etkileşime geçtiği diğer alanları keşfe çağırıyor. Sühan Gürer'in Muslingauze odaklı konuşmasının ardından, İz (Elifnaz Koçak) bir DJ performansı gerçekleştirecek.

“BİR YALNIZ – 100. DOĞUM YILINDA İLHAN BERK”

KİTAP

Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan kitap, İlhan Berk şiiri üzerine yapılacak çalışmalara yeni bir kaynak niteliğinde...

“ALEXIS GRITCHENKO - İSTANBUL YILLARI” SERGİSİ

7 ŞUBAT-10 MAYIS 2020

Meşher'in ikinci sergisi; “Alexis Gritchenko - İstanbul Yılları”, Ukraynalı sanatçının 1919-1921 arasında yaşadığı İstanbul'u konu alan eserlerini izleyici ile buluşturuyor. Sergide, sanatçının o dönemde ürettiği 150'den fazla eser ilk kez bir araya getiriliyor.

“SERGİDE RENK AVI” ATÖLYESİ

22 ŞUBAT 2020

Çocukların temel renkleri, alternatif öğrenme araçlarıyla keşfedeceği atölye çalışması ile Arter'de “renk avı” başlıyor!

MURAT GERMEN İLE “FOTOĞRAFI BOYUTLANDIRMAK” ATÖLYESİ

28 ŞUBAT 2020

Atölyede katılımcılar kendi fotoğraflarını iki boyuttan üç boyuta taşıyarak maketler oluşturacak.

İkinci el ilanlarınızın yeni adresi: KoçBayi!

Değerli bayilerimiz... Evlerinizden arabalarınıza, elektronik ürünlerinize mobilyalarınıza kadar geniş yelpazede pek çok ürünü KoçBayi'de satabilir; uzun zamandır aradığınız bir ürüne yine KoçBayi'nin İkinci El İlanlar'ı sayesinde sahip olabilirsiniz. Ücretsiz ilan vermek ya da diğer bayilerimizin yayınladığı ilanlara göz atmak için yalnızca KoçBayi'ye üye olmanız yeterli.

KoçBayi

www.kocbayi.com.tr

Akıllı alışveriş arkadaşın: World Mobil!

World Mobil ile kampanyalarınızı takip edin,
kazandığınız puan ve indirimleri görün, kartlarınızı yönetin.

**WORLD MOBİL'İ
İNDİRMEK İÇİN
KODU OKUTUN!**

YapıKredi
WORLD